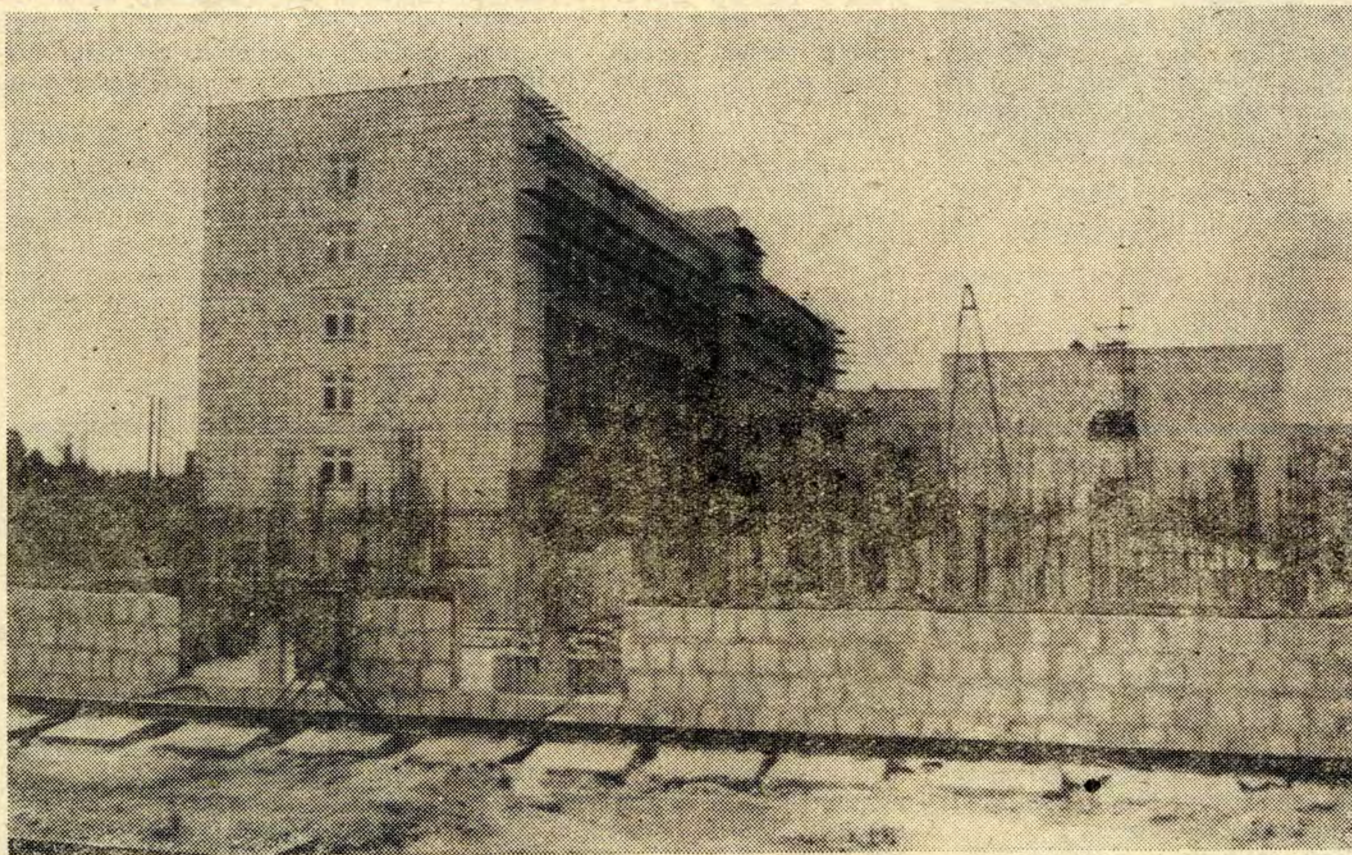
Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 37 (1635) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 13 ВЕРАСНЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Від шпіталя ад вул. Ліповай.

ГАЙНАЎСКІ ГІГАНТ

На больш за 14 гектарах на вул. Ліповай у Гайнаўцы, пад Белавежскай пушчай, вырастаюць блокі вялікага шпіталя. Некаторыя часткі гэтага комплексу ўжо маюць выгляд гатовых будынкаў, на іншых жа праца ў разгары — тырчаць тысячы стальных прутоў.

Галоўны будынак, дзе будуць ложкі для хворых, ужо гатовы, іншыя чатыры блокі — па-рознаму. Напрыклад, блок „Д" тынкуецца, „В" — у сырым стане. Адным словам, да канца пабудовы работы яшчэ многа. Тым больш, што праца не ідзе рытмічна па віне прадпрыемстваў, якія ўспамагаюць будову гайнаўскага шпіталя. Яны адцягаюць пастаўкі абсталявання, напрыклад, можна было б заняцца заканчэннем аперацыйнага блоку, але няма катлоў для цэнтральнага ацяплення.

Вельмі дзіўна вядзе сябе „Інсталь" з Беластока, які не выконвае механічнай інсталяцыі ў гатовым блоку і тым блакіруе заканчэнне пабудовы гэтай часткі. Справа беластоцкага „Інсталя" апынулася аж у міністэрстве, але і тое не памагае, бо „Інсталь" мае сваё міністэрства, а Бельска-Падляшскае будаўнічае прадпрыемства, якое будуе шпіталь, — сваё. І будзь тут разумны, калі няма згоды на вярхах.

Паводле плана шпіталь у Гайнаўцы мае быць гатовы ў 1990 годзе. Ці будзе? Напэўна большая яго частка будзе.

Найхутчэй будзе закончаны будынак-палата для хворых, гэта галоўны корпус на 272 ложкі, з відам на Белавежскую пушчу і выхадам у парк, які тут таксама ў будучыні будзе пасаджаны. Даволі добра ідуць працы пры амбулаторным будынку, таксама аперацыйным і рэнтгенаўскім.

Інжынер Уладзімір Сахарчук кіраўнік будовы, павёў нас паказаць увесь комплекс будучага шпіталя-гіганта. Трэба прызнаць, што ўсё выглядае тут ім-

(Працяг на стар. 5)

ЕДУЦЬ У БЕЛАВЕЖУ ЭКСКУРСІІ

Усё паказвае, што турысцкі рух у Белавежы ізноў развіваецца. Ён заламаўся пасля ўвядзення ваеннага становішча, але потым, калі сітуацыя ў дзяржаве наладзілася, рух памаленьку пачаў ізноў разгортвацца. Лік прыезджых расце з году ў год і, хаця ён яшчэ не дасягнуў узроўню другой паловы 70-тых гадоў, то ўсё-такі пастаянна да яго набліжаецца.

Белавежу да канца ліпеня г.г. наведала каля 70 тысяч чалавек, у тым ліку амаль 6 тыс. асоб з заграніцы. У параўнанні з аналагічным перыядам з 1986 г., турыстаў было больш на 3 тыс. чалавек. Замежных жа — на амаль 1,9 тыс. асоб. Яны прадстаўлялі аж 36 дзяржаў: ГДР, СССР, ФРГ, Чэхаславакію, Францыю, ЗША, Балгарыю, Вялікабрытанію і інш. З экзатычных краін у Белавежу заглядалі жыхары, напрыклад, Малайі, Карэі, Кітая, Аргенціны, Бразіліі, Гандураса.

Школьнікі з пачатковых і сярэдніх школ састаўляюць зараз амаль 70 прац. усіх турыстаў і экскурсантаў, якія наведваюць нашу жамчужыну. Каб не моладзь, белавежскія турысцкія аб'екты пуставалі б.

Што сёлета можна было ў Белавежы ўбачыць новага? Адказ вельмі просты — нічога! Нават не адчынілі паказнога запаведніка зуброў (бліжэй мястэчка), што прадбачвалася на 22 ліпеня. Гэты запаведнік — сапраўднае гора! Яго рамантуюць ужо цэлых шаснаццаць гадоў. А колькі было тэрмінаў адкрыцця — го! го! На пальцах абедзвюх рук не палічыш. Цяпер гаворыцца: у другой палове жніўня г.г.

Турыст, які трапіць у сэрца Белавежскай пушчы, вядома,

(Працяг на стар. 3)

ГРОШ ЦАНА ІДЭІ БЕЗ СЭРЦА

У сваім артыкуле я не буду вельмі размахвацца, а пішу наконт публікацыі М. Махнацката „Няма ідэі — няма нічога", змешчанай у дваццаць пятай „Ніве". Так, гэта прыгожыя словы: ідэя, ідэалогія. Даволі зазірнуць у энцыклапедычны даведнік, у якім ясна растлумачаны гэтыя паняцці.

Кожная нацыя і кожная краіна маюць уласную ідэю і ідэалогію. І мы, беларусы, павінны мець уласную гэтак жа! Ах, колькі такіх беларусаў, якія беларусы адно на паперы, у рубрыцы дакумента, але па-праўдзе яны засталіся ідэалагічнымі бязбацькавічамі, байструкамі. Старыя з іх нават хваляцца як бы рэвалюцыйным сваім мінулым, аднак, для грошай, для важкай пенсіі, аказваецца. Прыйдзе такі, з Божае ласкі ветэран, на публічны сход і плюе на беларускае слова, пачуўшы яго ад каго-небудзь. Гэтакаму „рэвалюцыянеру" ўсё панскае падавай, таксама і мову „панскую". Дык за што ты змагаўся, старэча, калі так гыркаеш, як даваенны шляхціц які?! А падсунь яму пад вочы нашу „Ніву", дык за гэта гатовы ён на цябе ў суд падаць.

У маёй ваколіцы — ведаю пра гэта добра — аніводзін дзеяч не ўплаціў хаця б сімвалічную залатоўку на збудаванне таго беларускага музея ў Гайнаўцы. Сяму-таму з іх я сказаў пра гэта проста ў вочы. А яшчэ як вочы вылупілі ад дзіва нібы якога! Але няхай у той Гайнаўцы давалі б дарэмшчыну якую, дык усе яны, да апошняга, зараз жа далучыліся б і пабеглі б туды, не чакаючы аўтобуса ПКС. Пешкі дабраліся б за дарэмшчынай! Не аднаму з іх хапае адвагі выступаць перад дзецьмі ў школах у гадавіну якую ды павучаць там пра мараль ды ідэйнасць. Выйдзе пасля з такой школы, у якой меў сустрэчу з вучнямі, і трухам бяжыць у краму па дэфіцытны тавар, каб накупіць па-за чаргою (размахваючы сваёй камбатанцкай кніжачкай).

Шаноўны Махнацкі! Адна ідэя, такая без сэрца, казённая, гэта аніякая ідэя, а балбатня. Нашы людзі наогул разумеюць, чаго нам не хапае, і што далей? Разумеюць ды анічога не робяць, каб было ўсё інакай з нашымі справамі. Так і Польшча даўней прапала, тая шляхецкая: усе гаварылі і пісалі, што прападае Польшча, а Польшча як прападала, так і прапала са-

(Працяг на стар. 4)

АБ КРЫВАДУШНАСЦІ

Павяду сёння гутарку аб чалавеку, які з'яўляецца класічным прыкладам адной з найгоршых чалавечых рыс крывадушнасці. Колькі гэтых юдаістычных хітранькіх тыпаў ходзіць па свеце, якія ў любы момант могуць найгоршую няпраўду назваць праўдай і наадварот, калі толькі прыдуць да вываду, што гэта ім аплочваецца! Сумленне іх абапіраецца выключна на фундаменце з срэбранікаў.

Пераходжу да фактаў. Была адна ўстанова і быў яе дырэктар. На працягу многіх гадоў здабыў ён вялікі аўтарытэт як у падначаленых, так і з боку ўлад. Не быў ён чалавекам маладым, але не быў яшчэ і стары. Усе называлі яго чалавекам вялікага сэрца і вялікай самаахвярнасці.

Блізка ўстановы паявіўся малады, дынамічны, амбітны чалавек. У адрозненне ад дырэктара, які не меў вышэйшай адукацыі, гэты чалавек закончыў універсітэт. Сталася так, што вельмі хутка гэты перспектыўны чалавек быў назначаны намеснікам дырэктара. Першыя месяцы прайшлі ў ідылічнай атмасферы. Намеснік дзе мог, там падхвальваў дырэктара, узнімаючы высока яго заслугі. Аднак тон яго пахвал усё болей цішэў, пакуль увогуле не заглох. Заглох аднак толькі ў публічных месцах, бо калі толькі намеснік знаходзіўся сам-насам з дырэктарам, дык спяваў яму гімны і дыфірамбы. Што рабіў па-за плячыма дырэктара, пакуль што ніхто не ведаў, або ведалі толькі нямногія.

Я асабіста час ад часу бываў у гэтай установе і размаўляў як з дырэктарам, так і з намеснікам. Вельмі я быў здзіўлены, калі аднойчы, прыехаўшы ў гэту ўстанову і застаўшы толькі намесніка, пачуў ад яго наступнае:

— Бяда з нашым любімым дырэктарам.

— А што такое з ім? — спытаў я намесніка.

— Знайшлася нейкая свалата, якая яго ачарняе, кампраміітуе, даносіць на яго. Прыпісвае яму такія грахі, як бездзейнасць, кансерватызм, клерыкалізм, неразуменне характара навукі і ідэй, адбіранне моладзі энтузіязму і веры, уцягванне яе ў багну песімізму і безнадзейнасці.

Трэба сказаць, што гэта былі часы, калі ўжо досыць даўно наступіла разаблачэнне сталінскіх практык, аднак дух айца народаў яшчэ лунаў у практыцы многіх арганізацый і ўстаноў. Я, выслухаўшы намесніка, спытаў, куды ідуць інфармацыі такога тыпу аб дырэктары. Намеснік назваў гэту ўстанову. Так зляжылася, што я ведаў крыху шэфа гэтай высокай установы, дык сказаў намесніку, што я пайду ў гэту ўстанову і пастараюся вывесці са зману шэфа. Вельмі мяне здзівіла, што намеснік з вялікім агнём у вачах пачаў мяне пераконваць, што ісці ў гэту ўстанову не трэба, бо там ужо ўсё вырашана і стану рэчаў змяніць нельга. Я аднак у гэту ўстанову пайшоў і пасля досыць доўгай размовы даведаўся, што ўсё тое, што гаварыў намеснік — праўда. Была толькі ў яго гаворцы адна істотная няпраўда. Справа ў тым, што ўсе весткі і даносы аб рэакцыйнасці і клерыкалізме дырэктара прыносіў у гэту ўстанову, як думаеце, хто? Скажу! — намеснік.

Я выехаў з гэтага горадка з душэўным надломам. Прайшло некалькі месяцаў — і я зноў, на гэты раз з Віктарам Шведам, паехаў у гэту ўстанову. На гэты раз не было ў ёй намесніка, але быў дырэктар. Увайшоўшы ў кабінет, мы ўбачылі моцна пастарэлага чалавека. Быў ён выразна прыбіты і сумны. Убачыўшы нас, дырэктар, як заўсёды, устаў і яго твар засвяціўся добрай усмешкай. На наша пытанне, што чуваць, дырэктар адказаў:

— Хлопчыкі, бяда! Замучыў, утаптаў у гразь. Загрыз сваімі даносамі, ананімамі, фальшывымі інфармацыямі, абвінавачваннямі. Зрабіў з мяне ворага дзяржавы, праціўніка новага ладу і партыі. Выходзіць, што я нікуды нягодная ануча, якую трэ-

(Працяг на стар. 4)

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

„Зараз у Брылёў кватэра вялікая, добра абсталяваная. Але рэчы хай самыя каштоўныя, не маюць тут улады над людзьмі. Ніхто не папракне ні позіркам, ні словам земляка-вяскоўца, калі ён, забыўшыся выцерці ногі, пройдзецца па дыване, пакідаючы сляды загорскай гліны... Гаспадар дома вітае зычліва, з жартамі, не падаючы выгляду, што заснуў толькі а другой гадзіне, а наперадзе напружаны рабочы дзень... Янка Брыль нібыта зусім забывае, што ён пісьменнік, становіцца апекуном сваіх гасцей...“

Так Уладзімір Калеснік пісаў пра свайго сябра, пра Янку Брыля — выдатнага беларускага пісьменніка з сузор'я тых, чый шлях у літаратуру пачынаўся на зямлі былой Заходняй Беларусі. Прыгадаў я гэтую характарыстыку жыццёвых прынцыпаў Янкі Брыля, бо гэтыя словы красамоўна перадаюць адносіны іх аўтара таксама да яго ных гасцей, якія наведваюць кватэру Калеснікаў у Брэсце. Такое засталося ў мяне ўражанне ад кароткага, некалькігадзіннага ледзь гасцявання ў гэтага руплівага даследчыка заходнебеларускай спадчыны.

Сапраўды, і ў Калеснікаў *„зараз кватэра вялікая, і добра абсталяваная“*, і гаспадар з гаспадыняй строга запярэчылі, калі я пачаў у пярэдняй мацавацца са сваімі туфлямі, каб не пабрудзіць пушыстых дываноў. Асабліва пратэставала пані Зося.

— Софія Міхайлаўна вучыць студэнтаў нямецкай мове ў Брэсцкім педагагічным інстытуце, — паясніў мне Аляксандр Кавальчук. — І гэтак ужо склалася, што многія пакаленні яе студэнтаў, у тым ліку і я таксама, называюць яе „пані Зося“, а яна ўсіх нас лічыць сваімі дзецьмі.

Я не скрываў сваёй цікавасці да ўсяго, што займала маю ўвагу ў гэтым доме. Хацелася ведаць, як жыве слаўны прафесар.

— У матэрыяльным сэнсе я поўнасцю абяспечаны, у мяне зарплата загадчыка кафедры, 450 рублёў у месяц, — паясніў Уладзімір Андрэевіч і тут жа з усмешкай дакінуў: — Калі б мой бацька нейкім цудам устаў з магілы і наведаў мяне тут, у Брэсце, дык натыхмястова памер бы ад уражання, бо падумаў бы, што зноў паны вярнуліся на нашу Беларусь.

Так, сапраўды, Уладзімір Калеснік з сялян, якія цярпелі нацыянальны і матэрыяльны прыгнёт ад паноў. За ім падобны лёс, як за Максімам Танкам, Янкам Брылем, Піліпам Пестраком і многімі іншымі так званымі „заходнікамі“, якім шмат цяжэй даводзілася прабівацца ў людзі, чымсьці іх усходнім сябрам па пяру і працы. Дзеля ілюстрацыі гэтых цяжкасцей прывяду кароценькі фрагмент з ужо цытаванага нарыса пра Ян-

У КАЛЕСНІКА

ку Брыля. Ёсць ужо 1951 год. Уладзімір Калеснік з Янкам Брылем вандруюць на веласіпедах па вёсках былой Заходняй Беларусі. І будучы прафесар заўважае: *„Час быў нялёгкі. Вакол былых членаў КПЗБ згушчалася атмасфера падазронасці і недаверу. Даводзілася выслухоўваць многа скаргаў. У вёсках яшчэ не ўлеглася драма калектывізацыі“.*

Уладзімір Андрэевіч Калеснік нарадзіўся 17 верасня 1922 года ў вёсцы Сінязская Слабада Карэліцкага раёна. Гэта ўсходняя Гродзеншчына, па-суседску з Навагрудкам.

— Мой дзень нараджэння, — жартуе гаспадар, — увайшоў у гісторыю Беларусі. З 1939 года, між іншымі тостамі я ўзнімаю таксама тост і за аб'яднанне Усходняй і Заходняй Беларусі, — паясняе прафесар.

Пасля вайны закончыў ён філалагічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горкага і пасля кароткага прыпынку ў Бабруйску ў 1956 годзе пасяліўся ў Брэсце і стаў загадчыкам кафедры беларускай літаратуры. Апрача заняткаў са студэнтамі Ул. Калеснік сваю даследчыцкую цікавасць прысвяціў у асноўным вывучэнню літаратурна-грамадскай спадчыны пісьменнікаў-„заходнікаў“, значыць, тых, якія паходзілі з былой Заходняй Беларусі. Адна з першых яго прац, якая была надрукавана ў 1959 годзе, называлася: „Паэзія змагання. Максім Танк і заходнебеларуская літаратура“. Затым пайшлі даследаванні пра другіх „заходнікаў“, між іншым, пра Гальяша Леўчыка, Міхася Васілька, Алеся Салагуба, Міколу Засіма і Піліпа Пестрака. Ёсць у яго кніжка „Ветразі Адысея. Уладзімір Жылка і рамантычная традыцыя ў беларускай паэзіі“, надрукаваная ў 1977 годзе. Творчасці Уладзіміра Жылкі прысвяціў ён асаблівую ўвагу. Гэты заўчасна памершы паэт, скошаны сухотамі на 33 годзе жыцця, а яшчэ на год раней вымушаны пасяліцца аж у Кіраўскай вобласці, займае ўвагу сваім талентам і трагічным лёсам.

Гаспадар сягнуў рукою да паліцы з кніжкамі. Дарэчы, кніжкі і карціны, якія ён сам маляваў — гэта два найважнейшыя элементы ўнутранага дэкору прасторнага памяшкання пані Зосі і пана Уладзіка. У яго руках апынулася невялічкая кніжачка ў палатняным пераплёце: „Уладзімір Жылка, „Пожні“. Гэтыя каласкі паэтычнага таленту свайго земляка Ул. Калеснік працавіта пазбіраў, папярэдзіў грунтоўным уступам і, дзякуючы спагадлівасці Мінскага выдавецтва „Мастацкая Літаратура“, паслаў іх жыць між людзей. Інакш прапалі б беспаваротна. Кніжка надаўна выйшла з друку. Год яе выдання 1986. Другая — гэта тоўстая падборка, на звыш 500 старонках, ягоных строга дакументальных ды адначасова глыбока асабістых нарысаў пра найбольш таленавітых сейбітаў прыгожага з круга „заходнікаў“. Кніжка называецца *„Лёсам пазнанае“*. І сапраўды, гэта лёс аднаго паэтычнага пакалення, чый узлёт на парнасаўскія вышыні быў вельмі цяжкі і складаны. Часта канчаўся трагічна.

Калі ў адказ на пытанне: што мяне прывяло ў Брэст, гавару Уладзіміру Андрэевічу, што, між іншым, цікаўлюся я партызанскай барацьбой на поўдні Беласточчыны, ён пачынае гаварыць пра свае вельмі багатыя партызанскія перажыванні. Плыве эпізод за эпізодам, якія толькі на фільмовую стужку пераносіць, аж мне рукі свярбяць, каб падключыць магнітафон. Аднак, за гасцінным сталом неяк не выпадае пхацца пад нос з журналісцкай тэхнікай. А цяпер шкадую гэтай сваёй нясмеласці, бо пасля года часу ў нататках у журналісцкім блакноце нічога ўжо зразумець не магу. Аказваецца, што з лета 1941 года Уладзімір Калеснік удзельнічаў ужо ў антыфашысцкім падполлі, а ў палове 1943 года назначылі яго начальнікам штаба партызанскага атрада. Між іншым, гэта ён прыняў у партызаны аж трох братоў **Брыляў: Мікалая, Міхаіла** і наймалодшага **Івана.**

Цікавасць гаспадара да польскіх спраў вельмі вялікая. У яго ў Польшчы пражывае многа сардэчных сяброў. І з „Нівай“ ён пастаянна сябруе, ведае творы нашых „белавежцаў“, з некаторымі з іх аўтараў ужо сустракаўся, прасіў перадаваць прывітанні...

Яшчэ і яшчэ хацелася б яго слухаць. Але я ведаў, што Уладзімір Калеснік адарваўся ад неадкладнай працы, каб мяне прыняць, што час у яго вельмі каштоўны. Ды іншыя справы мяне таксама падганялі. Прадбачвалася падарожжа ў калгас „Савецкая Беларусь“, дзе старшыня — двойчы герой сацыялістычнай працы, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР і дэлегат XXVII з'езда КПСС — Уладзімір Лявонцьевіч Бядуля. Аб сустрэчы з ім і аб справах гэтага калгаса раскажу я ўжо іншым разам.

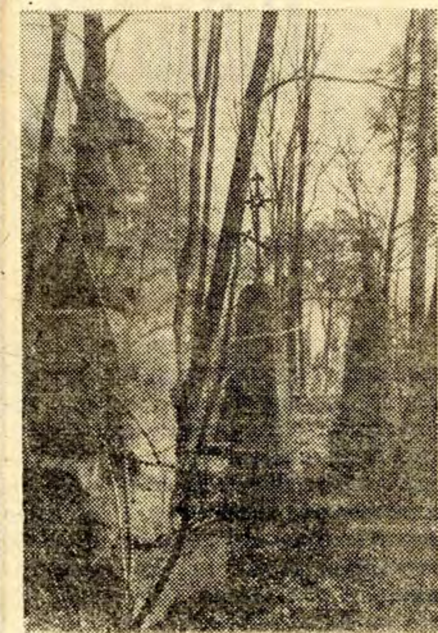
Віктар Рудчык

СУСТРЭЧА Ў АЎГУСТОВЕ

Быў я ў горадзе Аўгустове ў адпачынку і, ведаючы, што існуе тут гурток Беларускага таварыства, пазваніў яго старшыні, Пятру Германюку. Ён запрасіў мяне ў свой гасцінны дом, у якім усё Беларуссю пахне.

Аўгустоўскі гурток невялікі, усяго з васьмі членаў, бо беларусаў у гэтым горадзе няшмат. Трохі беларускіх традыцый можна знайсці, зрэшты, беларуская народная мова сягае сюды, да паўднёвых узбярэжжаў Аўгустоўскай пушчы, да канала. Калісьці была яна жывою і каля вялікага возера Вігры, бо каланізацыя лесавых пустак ішла ад Гродна. Тут недзе, у гэтых лясах, быў у паўстанні Францішак Багушэвіч, першы наш вялікі нацыянальны паэт новага часу. Яго і паранілі недзе тут, і хаваўся ён паблізу, відаць, на невядомым хутары...

Так што тутэйшыя беларусы не павінны адчуваць сябе нейкімі эмігранцкімі сіротамі, бо і тут ёсць сляды беларускай культуры. Трэба аўгустоўскім беларусам змагацца за іх захаванне. Была вёска Піяўна Руске, а нядаўна перарабілі яе назву на Піяўна Вельке. Чаму і каму гэта было патрэбна? Гэта ж маральнае бандыцтва! Падобных перайначанняў тут больш.

Даўнія праваслаўныя могілкі ў Аўгустове.

Старшынёю аўгустоўскага ГСу з'яўляецца Валік Банькоўскі з Белавежы. Ён добра кіруе ўстановай, яго ГС стаў найлепшым у Сувалкаўскім ваяводстве і атрымаў высокую грашовую ўзнагароду. Калі б было ў мяне болей часу, то я, пэўна, яшчэ не ў адным месцы напаткаў бы нашага беларусца... Мяне зацікавіў этнаграфічны музей, у якім гаспадарыць Войцех Батура. Ён сумленна захоўвае беларусамоўныя назвы экспанатаў з навакольных вёсак і рыбацкіх выселкаў. Не прыдумвае польскай назвы ўсякім „радзюжкам", „рэзгіням", „таўкачам" і г.д. Сумленны з яго чалавек і не адно добрае мог бы гэты паляк учыніць Беларускаму таварыству тут.

У фірме „Рух" запытаў я, дзе можна купіць у горадзе „Ніву". Адказалі мне, што „Ніву" прадае кіёск на вуліцы Канапніцкай, і нават вядома, хто яе тамака купляе, менавіта... Пятро Германюк. І яшчэ нехта купляе нашу „Ніву" ў кіёску над Аўгустоўскім каналам. А гурток жа БГКТ налічвае васьмёх свядомых беларусаў, дык што мне думаць пра іх свядомасць...

У Аўгустове адбываюцца праваслаўныя багаслужбы, час ад часу адслужваць якія прыязджае з Беластока святар Мікалай Каліна, пачцівы, але не вельмі каб энергічны беларус. Я, будучы ў сваім асяродку адпачынку, даў публічную аб'яву не толькі наконт беларускіх справаў, але і тае багаслужбы. І што вы думаеце, маімі аб'явамі ма-

Жонка Пятра Германюка, Уладзіслава, калі мы пайшлі рабіць парадкі на могілках савецкіх салдатаў.

сава зацікавіліся адпачываючыя тут палякі са Шлёнска, а беларускія людзі мала пад зямлю не пахаваліся ад такое публічнасці. Аўгустоўскую царкоўку ўпрыгожыў разьбяр-аматар Іван Вайцюк, родам з Клюковіч, які з жонкай Лідзіяй асеў тут жыць па вайне. Яму дзякаваў за гэта сам уладыка Савва, уручыўшы пахвальнае пісьмо.

У суботу неяк уключыў я ў сваім пакоі беларускую радыёперадачу Праховіча з Беластока, дык здарылася малая сенсацыя: з'явіліся да мяне людзі, з якімі я разам адпачываў, і пачалі прызнавацца, што і яны... беларусы. Во, калі адвага прыйшла да іх!

Мая пабыўка ў Аўгустове закончылася прыгожым вечарам у доме Уладзіславы і Пятра Германюкоў. Нагаварыліся мы ўдосталь, пра ўсё нагаварыліся...

Андрэй Гаўрылюк
Фота аўтара

ЕДУЦЬ У БЕЛАВЕЖУ ЭКСКУРСІІ

(Працяг са стар. 1)

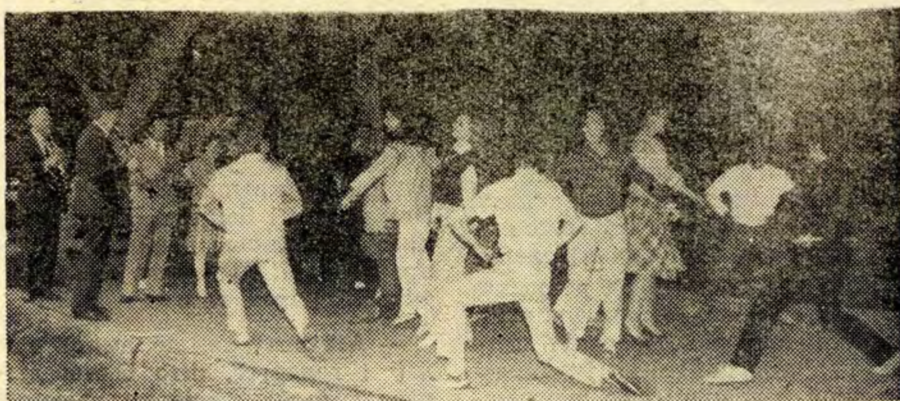
хоча чагосьці даведацца аб прыродзе, аб самой Белавежы ці іншых навакольных пасёлках. І калі ён не нойме экскурсавода (за якога трэба плаціць 2,4 тыс. злотых), то не даведаецца нічога. Ужо другі сезон няма ў продажы ні даведніка, ні фольдэра. А з картай пушчы яшчэ горш — яе няма ўжо тры сезоны. Асобам, адказным за турысцкую інфармацыю ў ваяводстве, трэба было б спусціць штаны і добра высвістаць па задніцах розгамі. Гэта проста скандал! З паштоўкамі крыху лепш, але ўсё-такі турысты наракаюць, што няма вялікага выбару. І, бадай, маюць рацыю. Зубры, лясныя конікі і некалькі гістарычных аб'ектаў — гэта надта мала. А столькі цікавага ў пушчы ёсць! Ці ж не бачаць гэтага людзі, якія супрацоўнічаюць з паштовачнымі выдавецтвамі?

Пра белавежскія сувеніры многа не распішашся. Адна тандэта! Што з вамі, народныя ўмельцы! Дошчачку з наклееным здымкам папы рымскага турыст купіць у Чэнстахове. Калі ўжо не можаце прыдумаць штосьці іншае — наклейце паштоўку з зубром! Тандэта-тандэтай, але турыст прынамсі не будзе потым задумоўвацца, дзе ён такое барахло купіў.

Экскурсіі, якія наперад заказваюць у Турысцкім бюро ПТТК у Белавежы наведванне пушчы, не маюць потым ніякіх клопатаў. Бюро гарантуе экскурсавода (дзейнічае іх каля 90), харчаванне і начлег. Той, хто хоча зрабіць сабе прыемнасць і праехацца брычкай па пушчы, таксама павінен звярнуцца ў ПТТК. Кошт гэтай прыемнасці адносна невялікі — ад 2,1 тыс. зл. да 2,5 тыс. зл. (даўжэйшая траса). Можна заказаць і вогнішча ў Старой Белавежы. Яно каштуе 2,2 тыс. зл. А хто захоча, каб яшчэ паіграў гарманіст, павінен выцягнуць з кішэні наступныя 2,5 тыс. зл. Даклад з дэманстраваннем дыяпазітываў (найчасцей займаюцца гэтым Чэслаў Аколаў і Эва Высмулэк) каштуе 2,4 тыс. злотых.

Сёлетні турысцкі сезон у Белавежы паволі заканчваецца. У верасні будзе яшчэ трохі цісканіны, але не такой, як у чэрвені, ліпені ці жніўні, калі на працягу месяца праз мястэчка праходзіць звыш 20 тыс. чалавек. А ў кастрычніку, калі пушча зайграе дзесяткамі колераў, калі вачэй не адарвеш ад краявідаў, мала хто сюды і загляне! Ці ж гэта не парадокс!

Пётр Байко
Фота Артура Дамашэвіча

У Старой Белавежы можна і патанцаваць.

ПОГЛЯДЫ

НЕ ПАМЯТАЮЦЬ, БО НЕ ХОЧУЦЬ

Ідучы вёскаю, раптам пачуў я, як ад хаты Таклюсі далятаюць дзіўныя гукі. Думаю, давай я зайду туды і пагляджу, што там робіцца...

Пастукаў я ў дзверы і, пачуўшы „проша", пераступіў парог. Угледзеў я цётку Таклюсю, як сядзіць яна ў пасцелі, абапершыся на падушкі, і слухае радыёпрыёмнік. Я ўсё зразумеў. „Богу дзякаваць", кажу, прывітаўшыся. І далей:

— Весела ў вас, а мне здалося на вуліцы, што хтосьці плача...

— А чаго мне плакаць? — адказала Таклюся, як бы запытаўшы. — Во, дастала я паперу з таго ЗУСу і не ведаю, што ў ёй напісана, пэўна, рэнту падбавілі, бо ўсім падбаўляюць... Вазьміце, прачытайце яе вы і растлумачце мне, дурной бабе.

Таклюся гаворыць мне „вы", таму я гавару на яе „цётка", хоць старэйшая яна за мяне ўсяго на чатыры гады. Але так мы шануемся. Узяў я ў рукі тую паперыну, чытаў яе, чытаў, аж пакуль зразумеў усе тыя рубрыкі і кажу:

— Дадалі вам тысячу дзвесце злотых. Можаце жыць цяпер на шырокую нагу, але, во, прачытаю вам, цётка, што тут пішуць у заканчэнні.

Так я ёй сказаў. І прачытаў тое ЗУСаўскае прывітанне:

„Карыстаючыся нагодай, зычым Вам добрага здароўя, асабістай і сямейнай памыснасці. З павагай да Вас — ЗУС".

— Во, цётка Таклюся, прычакалі часоў якіх. Штогод падбаўка і яшчэ зычаць усяго добрага, каб мы доўга жылі і цвілі. Во колькі дабра навалілася на нас, усё роўна што бяды калісьці!

...Я ўсё гаварыў і гаварыў, ажно заўважыў, што Таклюся чамусьці не падзяляе майго энтузіязму. Яна, урэшце, загаварыла, што ёй і даўней няблага жылося. Я ўжо і не пярэчыў ёй, бачачы, што гэтым яна хоча сказаць нешта важнейшае. Пераканаць яе я не пераканаю, а сам я добра ведаў, як ёй жылося даўней: не была цётка Таклюся панскага роду, не сядзела ў маёнтку, наадварот, голад, холад і паморак цярпела, нагаравалася, як і цэлае наша пакаленне міжваеннае.

Нарадзілася яна сёмай у беднотнай хаціне. Зямліцы тае было ў яе бацькі, праўда, па палосцы ў кожную руку, але палоскі былі такія, што каб сабака лёг упоперак, то хвост яго ўжо накрыў бы мяжу. Каб пражыць сяк-так, дык трэба было цэлае жыццё прыпірацца каля багатых гаспадароў, ад цямна да цямна ўроблівацца за кошык бульбы альбо місачку круп. Пайшла замуж яна беднаю, не мела пасагу, а тут дзеткі пасыпаліся, ні многа ні мала — штогод па дзіцяці. Усякага ліха хліснула яна яшчэ і да замужжа свайго, а што пасля зажыла то і гаварыць пра тое цяжка, язык не варочаецца.

(Працяг на стар. 5)

(Працяг са стар. 1)

праўды. І колькі трэба было натугі наступным пакаленням, каб яе ажывіць і вярнуць на свет Божы!

Мікалай Панфілюк

ЯК ПАЧАЛОСЯ, І ЯК СКОНЧЫЛАСЯ

У трыццатай „Ніве" змешчана адгалоска Уладзіміра Юзвюка, якая датычыць беларускай гімназіі ў пасляваенным Беластоку.

Хто быў стваральнікам гэтае гімназіі? Зараз пасля ўступлення савецкіх войск у сорак чацвертым годзе, з'явіўся ў маёй кватэры Б. Субоцін. Ён прыйшоў са справай, якую прадставіў так: трэба стварыць беларускія гімназію і пачатковую школу ў Беластоку. Патрэбны будынак. Я запрапанаваў пусты будынак на вуліцы Кіеўскай. І мы, ён і я, не адкладваючы, пайшлі агледзець той будынак. Субоціну спадабаўся. Пачалі старанні наконт адпаведнага абсталявання для вучобы. За гэта ўзяўся я сам, арганізаваў брыгаду майстроў (сталяроў і маляроў), раздабыў матэрыялы.

Адміністрацыйныя справы, у тым ліку легалізацыю школы, прыняў на сябе Б. Субоцін.

Спатрэбілася каля дзесятка майстроў, каб у хуткім часе нарабіць столькі партаў, прытым бясплатна. Усе яны згадзіліся зрабіць іх для беларускай школы, за што яшчэ раз ім дзякую тут! Дакладна калі была адчынена гімназія — не памятаю. Памятаю, што сакратаркай стала ў ёй былая гімназістка віленскай Беларускай гімназіі Таццяна Лукашук, пасля замужжа — Лашэвіч. На сходзе бацькоў выбралі мяне старастай бацькоўскага камітэта, а Людмілу Скіпетраву — сакратаром. Трох іншых членаў камітэта я ўжо, на жаль, не памятаю. Работы мы мелі мноства, усё давалася цяжка, перашкаджалі і асобы, непрыхільныя нашай гімназіі, школе. Нямала нерваў патрацілі мы на перамаганне пазіцыі школьнай кураторыі ў Беластоку, якая лічыла, што трэба ліквідаваць урокі на беларускай мове. Асабліва дамагалася гэтага куратар Красоўская. Былі мы даволі адзінокія. Тыя, якія маглі б рэальна падтрымаць нас у канфрантацыі з беластоцкай кураторыяй, сядзелі ціха, баяліся быць абвінавачанымі ў нацыяналізме. Гэтыя людзі толькі пасля бессаромна хваліліся сваім беларускім нібы-змагарствам і выдавалі сябе вялікімі беларусамі. Але тады...

У сувязі з той драматычнай сітуацыяй, у якой апынуліся гімназія і пачатковая школа пры ёй, я на пасяджэнні бацькоўскага камітэта выступіў з прапановай. каб усе мы падаліся ў адстаўку.

Пра далейшы лёс гэтай Беларуска-рускай гімназіі і Пачатковай школы ў Беластоку ўсім вядома.

Кастусь Сідаровіч, Беласток.

ВІКТАР ШВЕД У „ЛіМе"

Як паведамляе „Літаратура і мастацтва", па запрашэнні Саюза пісьменнікаў Беларусі, у рэспубліку прыехаў і знаходзіцца ў Доме творчасці „Іслач" Віктар Швед. Мінскі тыднёвік зрабіў з нашым паэтам інтэрв'ю і змясціў чатыры ягоныя вершы. ЛіМ у іншай публікацыі адзначае таксама выступленне Віктара Шведа на свяце, прысвечаным Вінцэнту Дуніну-Марцінкевічу, якое адбылося ля вёскі Малая Люцынка Валожынскага раёна.

УСЮ НОЧ ПРА БЕЛАРУСЬ

У нядзелю, 19 ліпеня, я акурат ганяўся за сваім быдлам на пасбішчы за вёскай, калі ўбачыў, што хтосьці ідзе ў мой бок. Па паходцы і выглядзе я здалёку пазнаў Сакрата Яновіча. Мы разгаварыліся і я з прыемнасцю заўважыў, што Яновіч навылёт ведае наша гаспадарскае жыццё-быццё. Я паказаў яму свае поле і лес, статак жывіны і будынкі. Пры нагодзе падыскутавалі, што і дзе лепей будзе зрабіць, пасеяць або выгадаваць ці дабудаваць. Агледзелі і хатнюю бібліятэку, і з сям'ёю пагаварылі.

Пад вечар Сакрат Яновіч меў сустрэчу са студэнтамі, якія наладзілі турыстычны паход „Бацькаўшчына", закончыўшы яго ў нашых Дубічах Царкоўных. Яны расклалі вогнішча над недалёкім Бахматоўскім возерам. Сакратавае выступленне выклікала ажыўленую дыскусію, у час якое гаварылі не толькі студэнты, але і тутэйшыя людзі, што насходзіліся. Шчырая і надзвычай цікавая размова працягвалася праз усю ноч аж да світання. І мой сын быў там, і потым няраз расказваў дома пра пачутае на сустрэчы. Дыскутавалі, трохі спявалі і зноў дыскутавалі, а поначнае рэха даносіла да Дубічаў — і спевы і галасы больш бойкіх дыскутантаў. Нашы беларускія справы такія, што іх і за ўсе ночы тыдня не абмяркуеш! Добрая была гэта імпрэза, патрэбная і разумная, дзякуючы ёй шмат што зрабілася больш ясным, зразумелым.

Мікалай Панфілюк

ПРЫКАЗКІ

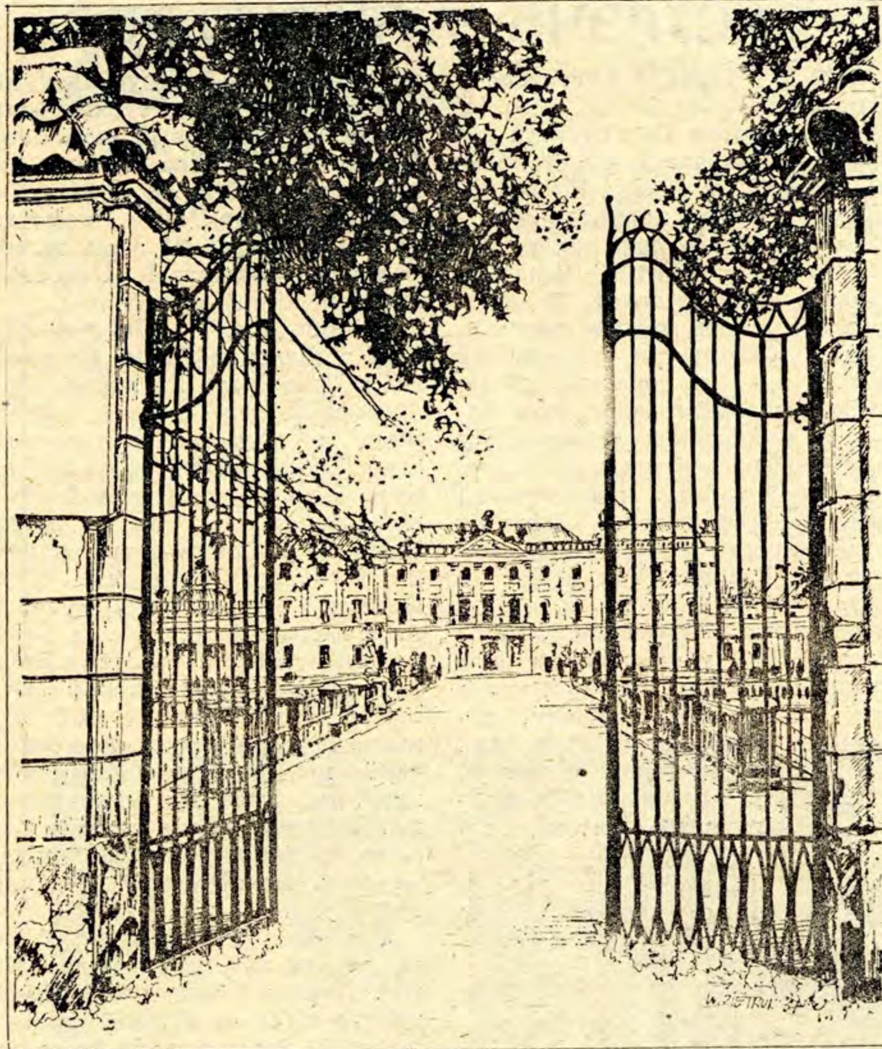
Добрая слава даражэй багацця.

*

Крывога дрэва не выпрастаеш.

*

Лепей на свет не радзіцца, як ліхім чалавекам быць.

Палац Браніцкіх у Беластоку. Мал. Уладзіслава Петрука.

КАРОТКАЯ РАДАСЦЬ

На Беласточчыне сёння ўжо 16 тысяч пенсіянераў. Адным з іх з'яўляецца Мікалай Пучко, нумар пенсіі якога 10017190491. Кожны месяц пісьманосец прыносіць яму 11010 зл. Праўда, гэтыя дзесяць ён ужо адпускае пісьманосцу. І вось жыве так чалавек як можа. Так плануе ён свае выдаткі, каб хапіла на яду, ды яшчэ каб крышку засталося на іншыя патрэбы. Часамі зайздросціць тым, якія маюць месячную пенсію 50 і 60 тысяч, а ёсць і такія сярод яго знаёмых.

У месяцы жніўні б.г. пісьманосец не прынёс яму пенсіі, а прынёс паведамленне, каб сам з'явіўся за ёй на пошту, паколькі сума грошай вялікая — 428510 зл. Пайшоў Мікалай Пучко і атрымаў прысланыя яму вялікія грошы.

— Можа нешта выраўналі, можа няправільна налічылі суму, калі ён адыходзіў на так званы заслужаны адпачынак, а цяпер прышла кампенсацыя за ўсе гады, — так па-рознаму думаў ён, але хадзіў задаволены і што нейкі час вымаў кучу грошай, усё пералічваў іх ды пералічваў.

Праўда, паяўлялася думка і аб тым, што нейкая пані ў ЗУСе памылілася. Але яму ж сказалі, што ў ЗУСе пенсіі налічвае людзям камп'ютэр, а ён дакладны.

Праз нейкі час прыйшло яму ізноў паведамленне. На гэты раз яго прасілі выясніць, чаму ён атрымоўвае так многа пенсіі. І калі сталі выясняць, высветлілася, што гэта камп'ютэр памыліўся і менавіта дзякуючы яму Мікалай Пучко мог парадавацца, хаця нядоўга, такой вялікай сумай грошай.

Ну што ж? Трэба грошы вяртаць назад. Дзяржаўныя грошы ніколі не прападаюць.

Кароткая была радасць Мікалая Пучко ў месяцы жніўні.

(мх)

(Працяг са стар. 2)

ба выкінуць на сметнік.

Віктар Швед пачаў пытаць, каго дырэктар мае на думцы, і той адназначна адказаў: намеснік.

Мы, як маглі, так пацяшалі дырэктара, хаця ведалі, што вынік нашай пацехі вельмі слабы.

Калі мы выйшлі ад дырэктара, Віктар Швед, моцна ўзрушаны ўсёй справай, сказаў, што мы павінны пайсці ва ўстанову, ад якой залежыць лёс дырэктара і яго намесніка. Я Віктара адвёў ад гэтага намеру, гаворачы, што я ўжо там быў і што ісці другі раз не трэба, бо там вераць намесніку.

Ну, а цяпер фінал. Дырэктар неўзабаве адышоў на раннюю пенсію, і дырэктарам установы стаў намеснік. Былы дырэктар пажыў ужо нядоўга і даволі хутка памёр. І тут узыходзім на вяршыню крывадушнай гары. Над магілай былога дырэктара прамаўляў новы дырэктар. І як прамаўляў?! Тыя, што там былі, акрэслілі гэта так:

— Аж рваў зямлю, амаль рыдаў і гаварыў, што былы дырэктар быў чалавекам высокай ідэйнасці, што характарызаваўся прагрэсіўнасцю, што разумеў хараство нашых дзён, што ўліваў усім у сэрцы аптымізм і веру ў нашу сістэму.

Адным словам, гаварыў усё, поўнасцю адваротнае ў параўнанні з тым, што раней даносіў на дырэктара.

Мне здаецца, што калі б была на свеце справядлівасць, дык былы дырэктар уваскрос бы, а новы споўз бы ў магілу. Так аднак не сталася. Новы дырэктар жыве да сёння, хаця ўжо не працуе дырэктарам. Змяніў працу і нават горад. Сустракаю яго і бачу, як з дня на дзень павялічваецца ў яго крывадушнасць.

Алесь Барскі

АЗЯРАНЦЫ СЯДЗЯЦЬ БЕЗ ХЛЕБА

У Вялікіх Азяранах, што ў Крыноцкай гміне, перасталі прадаваць хлеб у краме і зачынілі краму, бо „краміха" кінула работу. І ў гэтай гаспадарскай мясцовасці людзі завылі ад бясхлебіцы: свой трэба пячы, а як пячы яго, калі даўно ўжо перасталі і маладыя гаспадыні не вельмі ведаюць, з чаго пачынаць пячэнне... Азяранцы не пахварэлі на паноў, так сказаць пра іх нельга. Яны, звычайна, былі ўжо ўвыклі да крамнага хлеба, бо чаму ж гэта вясковым бабам мае быць горш, чымсьці „меставым"? Бяруць азяранскія мужчыны мяшкі і едуць або ідуць купляць хлеб у Крушыняны або і ў Крынкі (дзесяць кіламетраў дарогі). А што будзе, калі „заколе авёс" і крушынянскай або крыноцкай „крамíхам"? Тады хоць ты запрагай каня ды едзь усю ноч возам аж у Беласток з чыстымі гнаўкамі па хлеб той...

Можа, крыноцкі ГС раду якую ўчыніць, пашкадуе галадаючых азяранцаў? Хоць наўрад ці гэта ён зробіць. Азяраны, бачыце, — вёсачка малая, а людзей у ёй яшчэ менш, чым апусцелых хатаў, і таму даход з азяранскай крамы зусім мізэрны, проста чысты дэфіцыт.

Няма паратунку — трэба перапрасіць дзежы бабчыныя і цешчыныя, і самім брацца пячы хлеб, як здавён-даўна.

(ся)

ЦЭНЫ ЗАМЕСТ ПАРАДКУ

Рост цэн у нашай краіне — гэта ўжо нешта быццам бы нармальнае. Тавары ўсё даражэйшыя, што зусім не значыць — лепшыя, наадварот, часам нават горшыя. Той, у каго ёсць дома тэлефон, купляе і тэлефонную кніжку, за якую трэба даць чатырыста злотых. Але што з яе, калі яна проста ў руках распадаецца!? Тое ж і з іншымі кніжкамі, напрыклад, пра жывёлагадоўлю, выдадзеную ў мінулым годзе (каштавала больш паўтысячы і, хоць памянялі мне яе, другая аказалася гэтак жа безнадзейна зробленая).

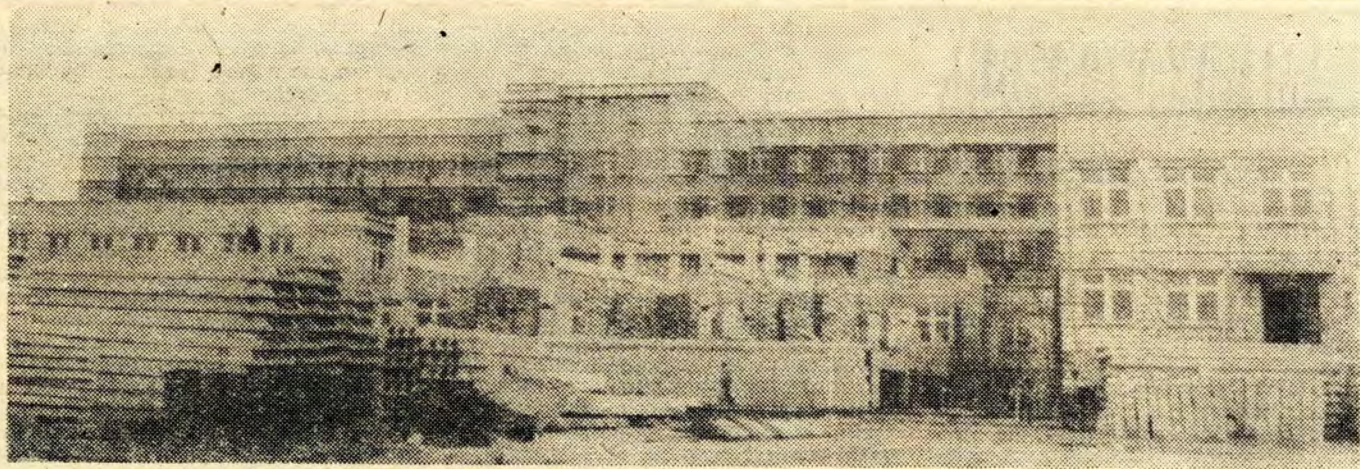
Ехаў я цягніком у Слупск, далёкая дарога. Білеты цяпер не танныя. Калі хочаш сядзець, а не стаяць усю дарогу, трэба надоўга да ад'езду цягніка быць ужо ў вагоне. А ў дарозе такі гвалт ды сумятня, што і не апішаш таго, слоў не хопіць. Прытым брудна і смуродна. Неяк даселі ў Гданьску замежныя турысты і не маглі яны надзівіцца, як гэта можна так, у такіх умовах, падарожнічаць!? Ім здалося ўсё гэта варварствам ды дзікасцю. І пыталі, чаму ж мы плацім так многа за білеты?

В. Семянюк

ЦІКАВІНКА

Начныя кашмары

Начныя кашмары сняцца прыкладна тром працэнтам дзяцей ва ўзросце ад года да 14 гадоў. У дарослых яны бываюць радзей. Страшны сон працягваецца 1-3 мінуты, і яшчэ 5-10 мінут патрабуецца, каб чалавек поўнасцю прачнуўся і ўсвядоміў, што ўсе жахі толькі сніліся.

Від шпіталя ў ліпені бягучага года ад фронту.

(Працяг са стар. 1)

ГАЙНАЎСКІ ГІГАНТ

пануюча! Месца выбралі прыгожае, чыстае паветра і сам шпіталь спраектаваны цікава.

Улады Гайнаўкі працуюць добра, дбайна. Горад расце і становіцца прыкладам гаспадарлівасці і ініцыятыўнасці. Тут, на будове шпіталя, нам гавораць, што і ініцыятыва пабудовы гэтага вялікага шпіталя ў Гайнаўцы належыць Юрыю Панасюку, які тады, некалькі гадоў таму назад, быў першым сакратаром Гарадскога камітэта ПАРП і разам з начальнікам горада Станіславам Кастэрам вывелі горад на новы ўзровень яго развіцця. Сучасны шпіталь таму добры прыклад.

(вв)

Фота Я. Чэрнякевіч

Вынаходніцтва

„УНІТРА-БІЯЗЭТ"

Эксперты прыйшлі да вываду, што страты, вынікаючыя з розніцы сусветнага і нашага, краёвага ўзроўню якасці вырабаў, дасягаюць аднаго більёна злотых. Цяжка сабе нават уявіць гэту цыфру з 12 нулямі. Значыць, неабходна змагацца за якасць прадукцыі на прадпрыемствах. А гэтаму якраз спрыяе вынаходніцтва. Дзякуючы яму ўдасканальваюцца машыны, ашчаджаецца сыравіна і энергія. Гэта найлепшы і адзіны шлях развіцця прадпрыемстваў, павелічэння іх высакаякаснай вытворчасці.

Вынаходніцтва і рацыяналізатарства дае вялікія эканамічныя эфекты на Беластоцкіх прадпрыемствах вузлоў тэлебачання „Унітра-Біязэт". А вось найважнейшыя факты тэхнічных навінак, уведзеных у прадукцыю:

1. Аснашчэнне месца працы для кантролю і канчатковай рэгуляцыі — удасканаліла рацыяналізатарская брыгада пад кіраўніцтвам інжынера Збігнева Вохны. Увядзенне яго ў прадукцыю ліквідавала неабходнасць куплі гэтага абсталявання ў II плацежным абшары. Эфект рэалізацыі гэтага праекта даў суму 70 млн. зл.
2. Дазаўнік плаўкі клею, рацыяналізаваны калектывам. Уладзімір Міклашэвіч, Ежы Борысь, Збігнеў Вохна, даў прадпрыемству больш 7 млн. зл. эканамічных эфектаў.
3. Намотвальнік катушак гарызантальнага адхілення аўтарства Юзэфа Таўдуля, Войцеха Буракоўскага і Яраслава Сушкі даў 18 млн. зл. ашчаднасці.
4. Змяншэннем матэрыялапаглынальнасці трансфарматара ТР-021 Лех Лагунёнак зрабіў ашчаднасць на 3 млн. зл.
5. Вітальд Пракаповіч, Андрэй Керуса і Багуслаў Устаха сваім вынаходніцтвам далі прадпрыемству больш 20 млн. зл., а Ян Анджэях — 10 млн. зл.

За гэтымі сухімі дадзенымі крыюцца вялікія справы тэхнічнага прагрэсу „Унітры-Біязэт" павелічэнне яе даходаў і даходаў дзяржавы.

(мх)

ІНСТРУМЕНТАЛІСТЫ ЧАРОМХІ

Гэты вакальна-інструментальны калектыў называецца „Аврс". Ён ужо 15 гадоў працуе пры клубе „Калеяж" у Чаромсе.

Актыўны, добры калектыў. Удзельнічае ў конкурсах беларускай і савецкай песні, у аглядах маладзёжнай песні, у імпрэзах, арганізаваных у гміне. Заваяваў многа ўзнагарод і дыпломаў.

Склад калектыву: Андрэй Шыманюк, Сцяпан Лагвінюк, Мікалай Каравай, Міхал Нядзвецкі, Віктар Леанкевіч.

Фота Тамары Кердалевіч

(Працяг са стар. 3)

ПОГЛЯДЫ

Успамінае суседка: пайшлі ў маёнтак бульбу выбіраць, у капанне асенняе. Ну, пайшлі, а выбіральнікаў тых проста плойма! Ціўуну цётка Таклюся ў нечым не прыйшлася да спадобы, нібы ў „лонскі рок" бульбіны за ёю знаходзіў ён, нячыста выбірала яна, так сказаў той аканом... Не прыняў яе выбіраць бульбу, адправіў. Пайшла Таклюся, плачучы, бо нават тыя пяцьдзесят грошай, што маёнтак плаціў за цэлы божы дзень страшнае працы ў асеннім халодным полі, былі грашмі не абы-якімі нашай галоце: за пяцьдзесят грошай можна было купіць пяць карабкоў запалак, паўдзесятка! І гэта за столькі работы, слухайце вы мяне, маладыя цяперашнія! Якая тады магла быць саладосць у жыцці Таклюсі!

Але настаў новы, цяперашні ўжо час, і папрападалі з курных хат жабрацкія торбы, людзі ажылі, пачалі не толькі наядацца, але і напівацца (бедны рэдка меру ведае, калі да дабрабыту дападзе, таму і анекдотаў столькі пра гэтую ненаеднасць). Мяне здзіўляюць не столькі анекдоты тыя, колькі сённяшняя бяспамяць у некаторых галовах наконт проста быдлячага даўней жыцця нашага чалавека! Гэта сапраўды дзіўна, і не ў аднае Таклюсі такая бяспамяць. Думаю сабе так: людкове памятаюць, аднак, тое ганебнае існаванне ў слязах і пагардзе, але не хочуць прызнавацца да таго, нават самі перад сабою. Кожны хоча быць лепшым, ніхто не будзе ганарыцца, што жыў, як жабрак які. Які ж гэта гонар?

І гэта адна з нібы-таямніц таго, чаму так хутка прападае беларуская мова ў людзей, бо мова гэтая не была мовай паноў і фабрыкантаў, а мовай бядоты і галоты яна была. Цяпер усе сталі панамі пры грашах, а гэта і ставіць крыж на беларускай культуры. Хоць супроць паноў рэвалюцыя была, і дзякуючы ёй мы добра жывем.

К. П.

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Odpowiadając na notatkę prasową zamieszczoną w „Niwie” nr 30 z dnia 26 lipca w sprawie braku nawozów mineralnych i środków ochrony roślin uprzejmie informuję:

1. W planach zaopatrzenia rolnictwa w nawozy mineralne i środki ochrony roślin, Wydział Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Leśnictwa traktuje priorytetowo przedkładane przez Wojewódzki Związek Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych zapotrzebowanie na pełne zaopatrzenie poszczególnych spółdzielni we wspomniane środki produkcji.

Biorąc to pod uwagę również Spółdzielnia w Pawłach nie powinna odczuwać braku ani nawozów, ani środków ochrony roślin.

2. Stwierdza się; że w zakresie nawożenia mineralnego Spółdzielnia w Pawłach pomimo zaleceń nie składała w roku gospodarczym 1986/87 zamówień handlowych do WZGS „Samopomoc Chłopska” na dostawy pełnowagonowe, a zaopatrywała się w nawozy mineralne w Gminnej Spółdzielni w Zabłudowie na ogólnie przyjętych zasadach. Spowodowało to, że w wyniku nierytmicznej realizacji dostaw nawozów przez przemysł chemiczny oraz nadmiernego wykupu niektórych asortymentów przez rolników indywidualnych na skutek planowanej podwyżki cen, rzeczywiście wiosną br. wystąpiły okresowe braki saletry amonowej, saletrzaku, mocznika oraz fosforanu amonu i polifoski, co zaważyło na prawidłowym zaopatrzeniu we wspomniane nawozy również Spółdzielni w Pawłach.

3. Nie można przyznać racji spółdzielcom o notorycznym braku dostatecznej ilości nawozów mineralnych ponieważ wojewódzki plan w zakresie gospodarki nawozowej co roku jest wykonywany, w tym również i w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych.

4. Na bieżący rok gospodarczy przedłożone przez WZRSP potrzeby nawozów zostały ujęte w planie zaopatrzenia. W związku z tym RSP w Pawłach powinna w uzgodnieniu ze swoją jednostką nadrzędną dokonać zmian w systemie zaopatrzenia w nawozy na rzecz dostaw pełnowagonowych co pozwoli na zastosowanie racjonalnego nawożenia w myśl zaleceń Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej

5. W związku ze wzrostem rozmiaru zabiegów ochrony roślin oraz ograniczonymi w ostatnich latach możliwościami krajowego przemysłu chemicznego i importu zaopatrzenia rolnictwa w szereg pestycydów było niezadowalające. Przyjęty w województwie system rozdzielnictwa deficytowych preparatów uwzględnił w pierwszej kolejności zaopatrzenie rolniczych spółdzielni produkcyjnych w tym również i RSP Pawły o czym świadczy przydział herbicydów zbożowych na 100% powierzchni uprawy zbóż, przy średnim zabezpieczeniu potrzeb województwa w około 60%. Nie było natomiast możliwości w zaopatrzeniu spółdzielni w herbicydy do wiosennego zwalczania chwastów rzepaku.

Z-ca Dyrektora Wydziału
mgr inż. Ryszard Jaworowski

ЛЁНІК у НЬЮ-ЙОРКУ

16 і 17 мая 1987 г. адкрыты дзве персанальныя выстаўкі Лёніка Тарасэвіча ў Нью-Йорку: адна ў Дэйман Брандт з дзесяццю работамі на паперы і другая — у Эдвард Торп Галерэі, на якой паказвалася 12 работ на палатне з апошніх двух гадоў. Выстаўкі адбываліся да паловы чэрвеня г.г.

У сувязі з гэтым вялікая амерыканская газета „Нью-Йорк Таймс“ пісала 5 чэрвеня:

„Мастацтву васьмідзесятых гадоў характэрны пастаянныя матывы і тэмы, якія ідэнтыфікуюць з мінімалізмам і фармалізмам, і якім гэта мастацтва намагаецца паслядоўна вярнуць усё тое, што мінімалізм і фармалізм з такой рашучасцю адкінулі.

У работах, паказаных на першых амерыканскіх выстаўках Леана Тарасэвіча, трыццацігадовага польскага мастака, пражываючага ў вёсцы недалёка ад савецкай мяжы, — палосы, лініі і пункты насычаны святлом ды рытмам лясоў Усходняе Еўропы. Выстаўкі гэтыя паказваюць, у якой меры мастакі, пражываючыя здаля ад галоўных плыняў, адначасна, сарыентаваны ў найновых падзеях у свеце мастацтва.

Карціны, якія бачым у Эдвард Торп Галерэі, працінаюць простыя і дыяганальныя лініі, узнікшыя пад непасрэдным уплывам адценняў траваў, дрэваў ды ценяў ад іх. Святло, якое адыгрывае надзвычай важную ролю ў гэтых карцінах, пранізвае ўсё, бы дождж або вецер. Моц уздзеяння гэтых карцінаў у тым, што мастак умее правесці свае лініі абстрактным чынам ды пазбягае антропамарфізму. Чым болей абстрактнымі здаюцца нам яго карціны, тым адчувальней сведчаць яны пра іншасць прыроды, якая як жа трапятліва ўплывае на яго. Тарасэвіч, аднак, яшчэ не вырашыў, што яму больш даспадобы: пераказ уласнага ўспрыняцця прыроды, ці, можа, лепей будзе стварыць закончаныя карціны? Гэта яго нерашучасць адчуваецца ў паўторах непаслядоўнасцяў у паказе свайго: некаторыя лініі, менавіта, набываюць вялікага імпэту ў ніжняй частцы карціны, застаюцца пругкімі ў сярэдніх фрагментах твора, і робяцца вялымі ды хісткімі, быццам макарон, уверсе.

Выстаўку ў Дэйман Брандт Гэлеры складаюць работы Тарасэвіча, выкананыя на паперы, і інсталяцыі. На найвялікшай з іх відаць пянькі дрэў, размешчаныя так, што нагадваюць яны сабою надмагільныя знакі ў відэа „Брус Спрынгсцін Борн ін дэ Ю. Эс. Эй“ (Народжаны ў ЗША). У выніку, гэты малюнак уздзейнічае яшчэ і тым, што лініі на ім збягаюцца ў кірунку пункта, які трэба шукаць ужо па-за рамкамі твора, за яго паверхняй. Іншы рысунак нагадвае краты, якімі забяспечваюць нанач крамы ў Нью-Йорку, пры той аднак жа розніцы, што крата на малюнку выканана мастаком з пнёў. Чорныя лініі на яшчэ іншым малюнку выклікаюць асацыяцыі накшталт бачанай з лёту птушкі запруджанасці на шматпавярховым скрыжаванні дарог і вуліц, але і тут згадваюцца дрэвы, што і прыдае гэтаму твору болей чалавечнае светаразуменне. Інсталяцыя, у выглядзе ліній, выведзеных у форму літары „Ль“ (лацінскай — ад рэд.) праз усю даўжыню абедзвюх сцен, трохі падобная на фармалістычны шэўрон, гэта як быццам трэснутая пад дрывасецкай сякераю вялізная калода.

Такія ўласныя работы маладога мастака, поўнага рухавасці і задум“

Лёнік Тарасэвіч у родным валілаўскім лесе
Фота Тадэвуша Рольке.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

На вестку аб трагічным ходзе спраў у Вільні Кейстут, вядома, спыніў здабыванне Северщчыны і паспяшаўся на дапамогу сыну. Спазніўся! Пасля ўцёкаў Вітаўта з Трокаў, гэтая магутная крэпасць без бою здалася. У ёй сеў Ягайлаў брат Скіргайла-Іван. Стары князь з сынам спаткаліся ў Горадні. Не было часу на дакоры ды нараканні — патрабавалася ўдумлівае і энергічнае дзеянне. Неабходная была звычайная вайсковая сіла. Вітаўт, знаходзячыся ў Горадні, пачаў сцягваць вояў са свайго ўдзелу. Кейстут жа падаўся за войскам у Жмудзь, а „жонку сваю паслаў у Бярэсце, спадзеючыся на князя Януша Мазавецкага, свайго зяця“, — паведамляе „Хроніка Быхаўца“.

Аднак няшчасці не любяць хадзіць па адным. Януш Мазавецкі палічыў, што цесцева імперыя рушыцца і цяпер якраз надараецца вельмі зручная нагода, каб што-небудзь уварваць для сябе са шваграўых уладанняў, як пасажную частку бацькаўшчыны для жонкі. А зяць, як вядома, любіць узяць...

Не паспела вялікая княгіня Кейстуціха прыбыць у Бярэсце, як грымнула звестка, што князь чэрскі Януш здабыў Дарагічын, паставіў у ім свой гарнізон і рушыў на Сураж. Гэтая крэпасць, хоць і з узмоцненай у мінулым годзе па загаду Вітаўта і пад яго наглядам высокай сцяной, таксама была захоплена мазаўшанамі. Заахвочаны такімі ўдачамі Януш, прайшоўшы праз нядаўна знішчожаны крыжакамі Бельск і заняўшы без бою яго яшчэ цалкам не адбудаваную крэпасць, прайшоўся па ўсёй Бельшчыне і атакаваў Камень. Слаба ўмацаванае места мазавецкія воі занялі з ходу, але крэпасць з магутнай муравай вежай стойка баранілася. Мазаўшане не сталі здабываць яе, палічыўшы, што ім і так удалося надзейна адрэзаць Берасцейшчыну і Дарагічыншчыну ад Гарадзеншчыны і наогул Вялікага княства. І Януш рынуўся на Бярэсце.

Аднак вялікая княгіня Кейстуціха была жонкай, дастойнай свайго ваяўнічага мужа. На вестку пра тое, што родны зяць займае Пабужжа і Панароўе, яна не разгубілася і, замест

здацца на зяцеву ласку, энергічна занялася ўмацаваннем Бярэсця, гуртаванне ў ім вайсковай сілы ды падрыхтоўкай берасцейскай крэпасці да працяглай абароны. І калі пад закрытымі брамамі Бярэсця з'явіўся на чале сваіх шматлікіх войск зяць, цешча сустрэла яго даждж0м стрэлаў ды камення з усіх бойніц.

Януш, вядома, не разлічваў на цешчына прывітанне з хлебам-соллю ды царкоўным звонам, але і не спадзяваўся, што бабулька здолее наладзіць такое заядлае супраціўленне. На яго прапанову, каб „матулька загадала ласкава вароцейка адчыніць ды зяцейка мілага ў госцейкі прыняць“, Кейстуціха загадала біць па Янушавым войску з чаго папала ды палаючай смалою палівадь. Але ж трапіла каса на камень. Зяць рашыў: чаго б гэта ні каштавала здабыць Бярэсце ды ўзяць цешчу ў палон. Акружыў берасцейскую крэпасць сціслай аблогай і загадаў браць яе прыступам. Крэпасць удала абаранялася, адбівала адзін наступ за другім.

Януш зняў аблогу толькі тады, калі дайшла да яго чутка, што старэнькі Любарт-Дзмітрый, князь валынскі, узняў сваіх вояў на дапамогу Кейстуту ды па дарозе на Трокі і Вільню загадаў дапамагчы ваяўнічай брацісе вызваліцца з зяцевага акружэння.

Кейстуціха і разам з ёю абаронцы крэпасці ўздыхнулі з па-

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Barbara Kuczałek, Sytuacja społeczna samotnych matek na wsi (na przykładzie badań w gminie Zabłudów), „Młodzież, Kultura, Wieś, Zeszyty Badawcze" (W-wa), 1984, z. 2, s. 124—133.

Zenon Roszkowski, Działania organizacyjne w gospodarstwach rolników indywidualnych woj. białostockiego, „Wieś Współczesna" (W-wa), 1986, nr 8, s. 141—145.

Jacek Wołowski, Włodzimierz Naumiuk (z Kaniuk), „Polska Sztuka Ludowa" (Wrocław), 1985, nr 1/2, s. 77—85.

Ryszard Hryszko, Tadeusz Dąbrowski, Punkt wymiany zespołów do spraw sprzętu rolniczego (POM Białystok), „Mechanizacja Rolnictwa" (W-wa), 1986, nr 7, s. 25—26.

Mieczysława Pąsik, Techniczne uzbrojenie pracy a wydajność pracy w przedsiębiorstwach przemysłu rolno-spożywczego województwa białostockiego, „Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Warszawski Filia w Białymstoku, z. 52. Administracja i Ekonomia, Dział E, Prace Ekonomiczne" (B-stok), 1986, t. 12, s. 55—67.

Ryta Dziemianowicz, Kolektywizacja na Białostocczyźnie, Jak wyżej..., s 69—85.

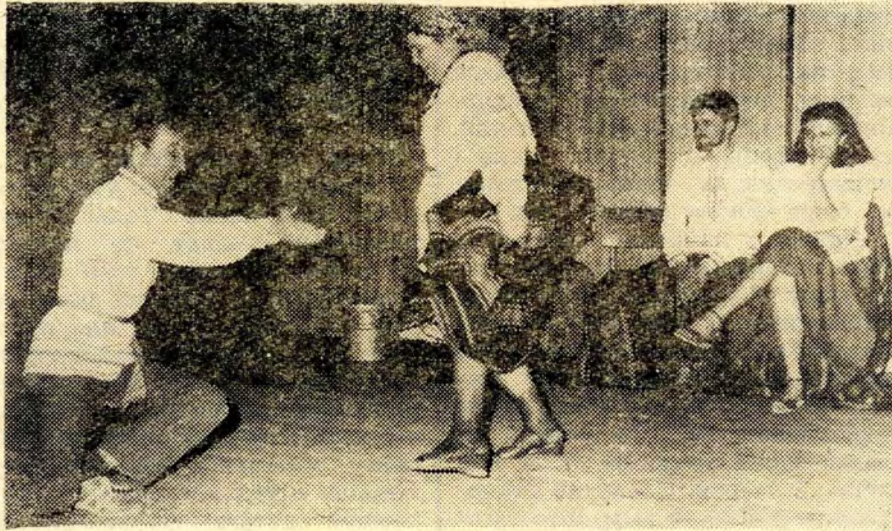
Jan Małachowski, Maria Jarosz, 40 lat Zakładów Przemysłu Spirytusowego i Drożdżowego „Polmos" w Białymstoku, „Przemysł Fermentacyjny i Owocowo-Warzywny" (W-wa), 1986, z. 4, s. 6—8.

Teresa Romanowska, Kultura wsi Mazowsza i Podlasia w zbiorach Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu, „Etnografia Polska" (Wrocław), 1986, t. 30, z. 1, s. 229—236.

Jerzy Osęka, Zielone płuca (Region północno-wschodni Polski), „Odrodzenie" (W-wa), 1986, nr 30, s. 6.

Andrzej Wyszkowski, Sokólski orient (Tatarzy), „Kierunki" (W-wa), 1986, nr 40, s. 9.

П. Байко

БЕЛАСТОЦКІЯ СТУДЭНТЫ НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ

Культурны сезон 1986/87 азнаменаваўся ўздымам культурнай дзейнасці сярод студэнтаў, аб'яднаных у гуртку БГКТ і ў Радзе культуры студэнтаў нацыянальных меншасцей.

Студэнты — члены БГКТ уключыліся ў сёлетні тэатральны конкурс БГКТ. Беласток паставіў дзве п'есы з удзелам студэнтаў. Адна называлася „Шчаслівая лавачка", гэта камедыя, расказвае пра здарэнне якраз са студэнтам. Другая — таксама камедыя: „Ажаніся, вясяліся". Абедзве падрыхтаваў з беластоцкімі тэатральнымі калектывамі Янка Крупа.

Чатырох беластоцкіх студэнтаў прыняло ўдзел у гэтых пастаноўках: Данута Мароз, Аліна Дземянюк, Юрка Каліна і Аляксандр Карпюк. Яны ігралі ролі маладых людзей.

Праца ў аматарскім тэатры студэнтаў-беларусаў мае вялікае значэнне. Між іншым, гэта дасканалая магчымасць вывучаць мову, узбагачаць свой слоўнік. Словамі і сказамі, завучанымі ў нейкай ролі, можна карыстацца ў штодзённым жыцці. Ужо ў сярэдневякоўі студэнты ведалі пра гэта. Яны ставілі так званыя інтэрмедыі, якія надта ж памагалі ім вывучаць акрэсленую мову, напрыклад, лацінскую.

Прысутнасць беластоцкіх студэнтаў у тэатральным руху БГКТ трэба прывітаць вельмі сардэчна.

(вв)

Фота С. Грынявіцкага

ЧАЙ ПІЦЬ: ЗДОРАВА ЦІ НЯЗДОРАВА?

Як часта чуем розныя апініі пра чай: таму памагае, таму шкодзіць. Лекары б'юць трывогу: хворым на сэрца моцны чай піць нельга! А ці заўсёды праўда гэта?

У Кітаі, напрыклад, які з'яўляецца радзімай чаю, чай вельмі цэніцца. Кітайскія дактары лічаць, што ён вельмі карысна ўплывае на здароўе, з'яўляючыся дасканалым сродкам, які памяншае ўзровень халестэрыну ў крыві. Такім чынам, чай яны не толькі не залічваюць да шкодных напіткаў, але адносяць яго да лякарстваў, якія абніжаюць ціск крыві і змяншаюць схільнасці да хвароб сэрца. У доследах брала ўдзел каля ста асоб, якія на працягу двух месяцаў пілі штодзень чорны чай пэўных гатункаў. Атрыманыя вынікі набліжаліся да вынікаў, якія атрымліваюцца пры падаванні хворым лякарстваў, змяншаючых узровень халестэрыну ў крыві.

Чай наогул мае вельмі багаты склад. Ёсць тут вітаміны A_1, B_1, B_2, PP, C. У зялёных лісцях чаю больш вітаміну C, чым у лімонах. Шмат у чаі таксама фтору, ёду, медзі і г.д.

Лячэбныя ўласцівасці чаю, як лічаць многія вучоныя, вельмі разнастайныя. Ён рэгулюе працэс стрававання, добра ўздзейнічае на крываносную сістэму, дыхальныя шляхі, утрымлівае

(Працяг на стар. 8)

НАД НАРВАЙ У ПЛЁСКАХ

Наднарвянскія сасновыя ляскі з густымі ядлоўцамі засяліліся адпачываючымі. Свае адпачынковыя асяродкі мае тут некалькі беластоцкіх устаноў. Месца выбрана здатнае, здаровае. Вода́р сасновы, змяшаны з ядлоўцавым, адразу знімае, напрыклад, боль галавы (хіба што ў кагосьці быў бы павышаны крывяны ціск).

У асяродках пражываюць людкове ў меру культурна, арганізавана. Але...

Як то часта бывае, па абочынах загаспадараных асяродкаў, сярод сасновага маладнячку селяцца „дзікія" турысты, што прыязджаюць на суботу і нядзелю, на г.зв. „вікенд". Спяць у машынах і палатках. Ці аднак спяць?

Кожную ноч яны запальваюць дзесятак вогнішчаў, якія гараць цэлую ноч, а „турысты" п'юць, заліваюцца гарэлкай. Раніцай на месцы вогнішча вялікія горбы попелу і неймаверна многа бутэлек, якіх тыя ж „турысты" не надта і саромяцца пакідаць на вачах.

Справа, можа, і не вартая была б гэтай пісаніны, бо пісаннем не вельмі навучыш людзей не піць гарэлкі, каб не адзін страшны факт, які мяне абурыў да глыбіні душы: вось у Плёскаўскім лесе галля на вогнішча многа, добра было б нават падчысціць тутэйшы лес ад сухастою. Але „кемпінговыя турысты" гэтых дроў не збіраюць, або збіраюць мала, бо за імі трэба хадзіць, насіць. І яны на свае вогнішча рэжуць побач растучыя маладыя сосны ў рост чалавека. І нікога не баяцца, не саромяцца. Сасонкі рэжуць каля сцежкі, па якой турысты з асяродка ходзяць на рэчку.

Я нават бачыла, як міліцыйная машына праехала па гэтай дарожцы да рэчкі. „О, — падумала, — зараз павінны паляцець мандаты па крайняй меры за знішчаныя сосны". Але дзе ж там! Міліцыянеры не глянулі нават на парубкі. Ці не ўбачылі, ці не цікавіць іх?

Трэба сказаць проста: бельская міліцыя слаба наглядае за тым, што творыцца каля рэчкі ў Плёсках, і не спыняе тым самым дзікае і бяскарнае знішчэнне прыроды.

І яшчэ рэфлексія: як могуць людзі так адносіцца да прыроды, так яе зніштажаць, так не шкадаваць? То ж гэта людзі з Беластока, з бетонных кватэр, з дыму. Як жа яны не разумеюць, што зрэзаная, скручаная сасонка ў Плёскаўскім лесе ім жа самім ужо не дасць здароўя?

Куды будзем ездзіць, калі зрэжам і спалім дрэвы? **(вв)**

лёгкай. Аднак радасць іх была малая: мазавецкія войскі, адступаючы, начыста абрабавалі Бярэсце, вывелі з яго немалы палон ды падпалілі места. Ці з-за працяглых дажджоў, ці дзякуючы намаганням берасцян, але пажар не ахапіў усяго горада.

Януш, выступіўшы з Бярэсця, зусім не намерваўся пакінуць Пабужжа і Панароўе. Ён „пасадзіў" моцныя гарнізоны ў крэпасцях на рацэ Кшне, у тым ліку ў Белай, а таксама ў Нівіцы (сённяшнім Няміраве — М. Г.) на Бузе і ў невялікіх крэпасцях на рэчцы Пульве. Таксама, здаеццца, у Мельнік, пасадзіў у яго крэпасці цматлікі гарнізон. Адначасова разгарнуў намаганні, накіраваныя на сталае далучэнне захопленых земель да сваіх мазавецкіх уладанняў. Мабыць, і яго жонка, княгіня Марыя Кейстутаўна, таксама не была абыякавай да гэтай справы і не толькі падтрымлівала мужа, але і сама ў акружэнні свае світы наведвала Дарагічын, Мельнік, Сураж і іншыя мясцовасці. Сустракалася з баярамі і знатнейшымі мяшчанамі, прымала ад іх „паклоны", як у тыя часы называліся падарункі ці гасцінцы, што давалі князям. Пры тым, у размовах на сваёй роднай, несумненна, беларускай мове падкрэслівала тое, што яна — дачка Кейстута і разам з мужам законна ўладае сваёй бацькаўшчынай.

Адначасова князь Януш паглыбіў і ўзмацніў свае прыязныя зносіны з крыжакамі, разлічваючы на іх падтрымку ў немінучай сутычцы з Вялікім княствам. Абставіны, аднак, выкарыстаў Ягайла, тады скласіся на Мазоўшы і ў Польскім Каралеўстве.

Пасля смерці ў 1381 г. князя мазавецкага Семавіта III на Паўночным Мазоўшы пачаў панаваць яго сын, князь Семавіт IV — родны брат Януша. Семавіт IV у спадчыне па бацьку, апрача Паўночнага Мазоўша, атрымаў таксама прыналежную тады яму Візненскую і Гоняздскую землі. Семавіт IV быў амбітным чалавекам, ён мерыўся адыграць важную ролю ў змаганнях за польскую карону. Для ажыццяўлення намеру заняць кракаўскі трон яму патрэбны былі грошы, многа грошай, каб здабыць як мага болей прыхільнікаў сярод розных польскіх вяльможаў. І, мабыць, ужо тады, у палове верасня 1382 г., калі дакацілася на Мазоўша вестка пра смерць 11 верасня ў Кошыцах караля венгерскага і польскага Людвіка Андэгавенскага, а ў Польскім Каралеўстве барацьба за карону сягнула свайго апагея, князь Януш Мазавецкі параіў брату пазычыць грошы ў крыжакоў, даючы ім у залог Візненскую і Гоняздскую землі. Ён і садзейнічаў гэтай здзелцы. Таму што яна была надзвычай карысная яму: коштам брата крыжацкія ўладанні сягалі аж пад самую Гародню: граніца станавілася ўскрай сённяшняй Сухаволі і Васількова, на рэчках Бярозавай (левым прытоку Бебжы) і Чорнай (правым прытоку Супраслі) і каля сённяшніх, падбеластоцкіх Фастаў. Значыць, разважаў князь Януш, Вялікае княства, каб сагнаць яго з Панароўя і Пабужжа, мусіць па дарозе зачапіць за крыжацкія ўладанні, і яму супольна з крыжакамі лягчэй будзе абараніцца.

Крыжакам таксама было на руку мець у асобах князёў мазавецкіх саюзнікаў у іхнім наспінным наступе на Вялікае княства Літоўскае. Ды і набытак — аграмадны абшар земель на Нарве, Бебжы і Супраслі — быў надзвычай каштоўным. Па дагавору ад 2 снежня 1382 г. Семавіт IV уступіў гэтыя землі крыжакам за 7 тысяч венгерскіх залатых талараў.

Ці Януша Мазавецкага можна асуджаць як няўдзячнага зяця ды здрадніка? У разуменні нас, звычайных людзей, у сённяшнім часе, несумненна, — так. Аднак у міждзяржаўнай палітыцы ды яшчэ ў тыя часы ён лічыўся ўдумлівым дзяржаўным дзеячом.

Тым часам у абшырным Вялікім княстве Літоўскім унутраная барацьба паглыблялася. Аднак пра яе — праз тыдзень.

Мікола Гайдук

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

РЭЛІГІЙНЫЯ ПЕСНІ

Зусім самастойным праявам хаўтурнага фальклору з'яўляюцца рэлігійныя песні, якія выконваліся мясцовымі жыхарамі на працягу трох сутак, калі нябожчык знаходзіўся яшчэ дома, у часе жалобнай бяседы, якая адбываецца ў сорак дзён пасля смерці і ў часе спаткання, якое мае месца ў першую гадавіну смерці.

Трэба сказаць, што ў большасці песні, якія выконваюцца ў часе гэтых трох абрадаў, не маюць мясцовага фальклорна-моўнага характару. Наогул пры такіх нагодах спяваліся песні з рускіх багагласнікаў. Праўда, песні гэтыя моцна збеларушчаны. Аднак гэта не з'яўляецца вынікам свядомага дзеяння, а проста слабога ведання рускай мовы мясцовымі жыхарамі. Зразумела, што песень такога тыпу нельга залічваць да беларускага фальклору.

Варта падкрэсліць і тое, што наяўнасць вялікай колькасці такіх песень тармазіла развіццё мясцовай песенна-творчай ініцыятывы. Зрусіфікаваная царква ў мінулым і распаўсюджванне ёю рускіх хаўтурных песень не спрыялі паяўленню песень на мясцовай гаворцы. Аднак гэтыя перашкоды не маглі поўнасцю затрымаць народнай стыхіі. І таму ў многіх песнях усходняй Беласточчыны былі створаны народныя хаўтурныя песенныя тэксты. Досыць цяжка сказаць, колькі іх у даны момант існуе ў нашым краі. Нам у часе даследаванняў удалося сутыкнуцца выключна з няцэлым дзесяткам арыгінальных тэкстаў. Вядома, што ў паасобных мясцовасцях могуць яшчэ існаваць невядомыя нам тэксты. І таму трэба іх верна запісваць і збіраць.

Запісаныя намі тэксты можна залічыць да свайго роду маленькіх этычных трактатаў, у якіх закранаюцца такія праблемы, як: кароткасць чалавечага жыцця, непазбежнасць смерці, бясcэнс матэрыяльнага багацця, смяротнасць чалавечага цела і несмяротнасць душы, уяўленні аб пазагробным жыцці і г.д.

Адным з найбольш інтэнсіўных матэрыялаў у песнях гэтага тыпу з'яўляецца асуджэнне характэрнага для ўсіх людзей імкнення да матэрыяльнага ўзбагачэння. Праўдападобна, матыў гэты звязаны з біблійным тэзісам аб тым, што багаты чалавек пасля смерці не можа раслічваць на рай. Славутае сцвярджэнне Біблії аб тым, што багатаму таксама будзе цяжка трапіць у рай, як вярблюду пралезці празігольнае вушка, наогул вядомы амаль усім інфарматарам старэйшага пакалення. Інфарматары гэтыя сцвярджаюць, што людзі, якія імкнуцца да празмернага ўзбагачэння, становяцца скупымі, злымі, самалюбнымі, хціўмі. Старыя жыхары думаюць, што нельга празмерна ўзбагаціцца, жывучы сумленна, што такое ўзбагачэнне заўсёды звязана з чыёй-небудзь крыўдай і бядой.

Паводле інфарматараў, чалавек, які знаходзіцца ў росквіце сіл, не можа зразумець бясcэнсавасці безупыннага імкнення да ўзбагачэння. Зразумеў бы гэту праблему толькі тады, калі апынуўся б перад абліччам смерці і ўбачыў, што сабранага багацця не можа забраць з сабою на другі свет.

Гэтыя і другія праблемы яскрава праяўляюцца ў песнях, якія набліжаюцца да балад. У тэкстах такога тыпу сужывуць як бы супрацьстаўныя элементы: лірызм і натуралізм. З аднаго боку, выступае ў іх высокая паэтычнасць і эмацыянальнасць, а з другога, грубіяністыя натуралістычныя рэмінісцэнцыі. У суме, аднак, маем дачыненне з творамі, якія сведчаць аб багатых уяўленнях, іншасказальнасці, словам, з творамі, якія ўзбагачаюць карціну беларускага фальклору.

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Сэрцайка, я выйшла замуж у 18 гадоў за чалавека, удвая старэйшага за мяне. Тады ён мне падабаўся і нават не пужала мяне тое, што меў ужо іншыя зацікаўленні. Першых пару гадоў усё было добра, але пасля муж стаў нязносна зайздросны. Даслоўна не даваў мне нікуды ні выйсці, ні паехаць, у кампаніі нельга было ўсміхнуцца іншаму мужчыне. Божа мой, як марыла я тады аб свабодзе. Пазбыцца гэтага чалавека! Не чуць яго дацінкаў! Нават голас яго і запах яго цела стаў мне праціўны. У той момант я ўжо кахала іншага. У хаце было мне кепска. А муж мой займаўся найбольш сваёй працай. Дык сыночкам апекавалася няня. Нарэшце нашыя адносіны да такой ступені ўскладніліся, што выбух вялікі скандал, які закончыўся, на маё патрабаванне, разводам.

І так я стала свабодная. Мне здалося, што свет ляжыць пад маімі нагамі, што я ўсё магу, што кожны мужчына — мой. Сталася аднак зусім інакш. Хлопец, з-за якога я свету не бачыла і для якога фактычна ўзяла развод, ажаніўся даволі хутка. Аднак, не са мной, а з такой жа, як і я была калісьці, васемнаццацігодкай. Іншыя мужчыны неяк таксама ўтуліліся ў свае справы, у свае сем'і, і ўжо ніхто мяне так не хацеў, як у той час, калі я была замужняя. Сёння мне ўжо хутка будзе 30 год. Я самотна выхоўваю свайго адзінаццацігадовага сына і ёсць у маім жыцці толькі адзін верны мужчына. На жаль, цяпер я ўжо не магу адважыцца, каб выйсці замуж лёгкадумна. Можа, няма такога кахання, а, можа, не такі чалавек патрэбны мне. Хоць гадамі ён мне адпавядае, бо на некалькі гадоў усяго старэйшы за мяне, але нейкі ён несур'ёзны ў адносінах да жыцця. Да сёння не мае ён кватэры і, хаця мае цікавую працу, якую ён любіць, то неяк усе заробленыя грошы патрапіць прапусціць вельмі лёгка, а шмат з іх ідзе на алкаголь. Клянецца ў вялікім каханні да мяне, аднак святы любіць праводзіць у бацькоў, забываючы пра тое, што я сяджу адна з дзіцём. Цяжка мне. І думкі нейкія чорныя ў галаву прыходзяць, проста сама не ведаю, што рабіць. Можа ты мне, Сэрцайка, штось сэнсоўнае падкажаш.

Галіна

Галінка! Жынчына заўсёды больш падабаецца, калі ля яе боку стаіць муж, які суровым вокам глядзіць на кожнага мужчыну, што набліжаецца да яго жонкі. Шкада, што ты аб гэтым не ведала, бо мо б так хутка і рашуча не развялася ў свой час. Разводзячыся, ты думала, што свет адно адкрыецца перад табою, а ён вось узяў і закрыўся. Хлапец, для якога ты развялася з мужам, ажаніўся з іншай, ды і гэтыя ізноў жа — абы-якія. Прынамсі з тваёго расказу не вынікае, каб меў ён нейкія станоўчыя мужчынскія рысы (апрача тых, якія, магчыма, і ёсць, але пра якія ты, мо з-за скромнасці, не пішаш). Дык нават, калі гэтыя „іншыя рысы" добрыя, дык і так добра табе з ім будзе толькі ў пяцідзесяці працэнтах, хаця і могуць яны трымаць цябе каля яго. Не кандыдат гэта аднак на мужа табе, бо тых пяцідзесяці працэнтаў для гэтага не хопіць. Калі ўжо ты адразу была такая баявая, дык раю табе памаленьку разглядацца за іншым кандыдатам. Мо больш сур'ёзным і больш сямейным.

Сэрцайка

ПРА ІНВАЛІДАЎ У БЕЛАСТОКУ

Рэгіянальны саюз інвалідскіх спулдзельняў у Беластоку штогод арганізуе для сваіх членаў экскурсіі. Збіраюць і вязуць інвалідаў з цэлага ваяводства. Аб тым, як інваліды цешацца такімі экскурсіямі, не трэба і гаварыць.

Я таксама штогод езджу на такія экскурсіі. Былі мы ў Ястшэмбяй Гуры, Жыўках, Супраслі, Марской Крыніцы. З намі на экскурсіі едуць лекары, медсёстры, кіраўніцтва, якое на месцы арганізуе розныя гульні, паходы і г.д. Усе абыходзяцца з намі клапатліва, добра нас даглядаюць. На канец экскурсіі раздаюць усім падарункі на памяць аб пабыцці ў данай мясцовасці.

Я цяпер на рэнце, але ў экскурсіях удзельнічаю, бо мне прыемна быць з такімі людзьмі і хочацца пабачыць краіну. За гэтыя магчымасці я і складаю праз „Ніву" сардэчнае дзякуй Беластоцкай спулдзельні інвалідаў.

Павел Панфілюк,
Грэдалі

(Працяг са стар. 7)

ЧАЙ ПІЦЬ ЗДАРОВА ЦІ НЯЗДОРАВА?

ціск крыві на адпаведным узроўні. Чай таксама папярэджвае хваробу зубоў (дзякуючы фтору), толькі тады чай трэба піць без цукру. Чай мае бактэрыцыдныя ўласцівасці, вельмі дапамагае пры сонечных ударах і розныга роду атручваннях.

Дрэнна можа ўздзейнічаць на арганізм чай тады, калі яго неўласціва заварваюць: шкодныя субстанцыі пераходзяць у заварку. Чай неабходна заварваць у фарфоравым, добра памытым і нагрэтым чайнічку. На шклянку чаю бярэм адну чайную лыжачку сухога чаю і на цэлы чайнік даем яшчэ дадаткова каля лыжачкі. Заліваем чай да паловы чайніка кіпетнем і праз 1-2 мінуты даліваем да поўнага чайніка. Добры чорны чай не павінен заварвацца даўжэй 3-4 мінут. Больш буйны чай можна заварваць на 2-3 мінуты даўжэй і некалькі разоў даліваць кіпецень, а на шклянку чаю даваць па паўлыжачкі чаю больш. Добра завараны чай павінен быць празрысты, араматны і смачны, а да таго павінен мець прыгожы колер.

Гаспадыня

СОННІК

89

Пот — засмучанне, высілкі.
Пошта — запрашэнне.
Пояс — задавальненне; узорысты, упрыгожаны — дабрабыт; знайсці — давер; згубіць — выберы іншую дарогу жыцця; залаты — хуткі шлюб.
Прабачэнне — разважлівасць прынясе табе карысць.
Права — спрэчкі.
Прававод, юрыст — страта маёмасці.
Правальвацца — вер самому сабе.
Правілы — патрацціш самастойнасць.
Прадаваць — турботы.
Прадстаўленне, пастаноўка п'есы — здзяйсненне зычанняў.
Пража — клопаты; пераблытаць яе — пасварыш мужа з жонкай; навіваць — скупасць.
Пражка — замілаванне да парадку прынясе табе радасць.
Праклёны — хваробы або турботы.
Праліць — марнатраўства.
Пральня — плёткі.
Прамову сказаць — не будзь занадта здагадлівы; чуць яе — падарожжа.
Прапаведнік — чуць яго — сямейная сварка; бачыць — хвароба; бачыць на пахаванні — спадчына; быць прапаведнікам — атрымаць пасаду, ажаніцца, (выйсці замуж);
Прапанова — занпад маёмасці; атрымаць — новыя планы; прапанова шлюбу — клопаты.
Прарок — зманлівыя надзеі; прароцтвы — благія навіны.
Прас — даход.
Прасаваць — пазбудзешся ворага.
Праследаванне — непрыемнасці.
Прастытутка — даход і пашана.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Беларуская казка

Заканчэнне з 35 і 36 нумароў.

Пайшоў Іван у зачараваны палац. Мінуў браму з сабакамі: увайшоў у першы пакой, у другі. Бачыць — розных майстроў тут безліч: і сталяры, і слесары, і муляры. А каля іх варта з шаблямі ды стрэльбамі. І дзе хто што рабіў, там і заснуў. Падзівіўся Іван на іх ды пайшоў далей, у трэці пакой.

Вось перад ім і залатая клетка вісіць, а ў ёй залаты птах сядзіць. Як убачыў Іван птахазлодзея, дык і на перасцярогу забыўся. Схапіў клетку, сарваў са сцяны. І тут такі звон пайшоў... Напалохаўся Іван ды назад. У другім пакоі зачапіўся знячэўку за залаты гадзіннік. Той давай сьпяваць, ва ўсе лады выцінаць. Пабег Іван далей. Ускочыў у першы пакой, схапіў меч — вельмі ж ён прыгожы быў! А меч як забразжыць... Усё ў зачараваным палацы абудзілася. Усе кінуліся за Іванам. Ды Іван не драмаў — як страла праляцеў каля сабак і выскачыў з палаца.

Бачыць ваўчыха — бяда: Іван імчыцца на ўвесь дух, а за ім цэлая пагоня. Падскочыла да яго ваўчыха.

— Сядай, — кажа, — на мяне хутчэй!

Сеў Іван, а ваўчыха — у мора і паплыла.

Пераплыў Іван мора і просіць ваўчыху:

— Скажы, дзе мае браты. Я не магу без іх дадому вярнуцца.

— Эх, — уздыхнула ваўчыха, — не шукай ты лепш братоў, бо яны цябе са свету звядуць.

— Не звядуць, — адказвае Іван.

— Ну, калі ты такі смелы, то ідзі на каралеўскі двор, — там твае браты ў астрозе сядзяць. Толькі глядзі, сцеражыся іх... Яны табе дабра не жадаюць.

Развітаўся Іван з ваўчыхай, падзякаваў ёй і падаўся на каралеўскі двор.

Прыйшоў да караля, прывітаўся.

— Што скажаш, — пытаецца кароль.

— Выпусці маіх братоў, — кажа Іван. — Навошта ты іх у астрозе трымаеш?

Кароль кажа:

— Не выпушчу. Твае браты хацелі лепшых маіх коней пакрасці.

Іван і так і сяк просіць — не згаджаецца кароль.

— Дык я выкуплю іх.

— Чым жа ты выкупіш?

Дастаў Іван з-пад світкі залаты меч:

— Вось табе выкуп.

Паглядзеў кароль на меч — спадабаўся: такога ў яго няма!

— Ну, добра, — згадзіўся кароль, — забірай сваіх братоў. Толькі глядзі, больш не пускай іх у маё каралеўства.

Забраў Іван братоў, расказаў ім, як дастаў залатога птаха, і пайшлі ўсе разам дахаты.

Прыйшлі яны ў цёмны лес, забілі брата Івана, а самі забралі залатога птаха ды пабеглі дамоў.

Шмат часу мінула ці не, здарылася трапіць у той лес ваўчысе. Чуе яна — дзесьці чалавек блізка. Пабегла ў той бок і ўбачыла забітага Івана.

— Вось, — бядуе ваўчыха, — як ты мяне паслухаў! А я ж табе казала, а я ж цябе навучала: асцерагайся ліхіх братоў!

Пабегла ваўчыха на высокую траву, дастала пляшачку жывой вады. Вярнулася і ажывіла Івана. Устаў ён, пацягнуўся:

— Ох, як доўга я спаў!

— Спаць бы табе тут век-векам, каб не я, — кажа ваўчыха.

— А дзе ж мае браты, — пытаецца Іван.

— Дома. Спяшайся хутчэй і ты дадому. Там твой бацька з радасці, што браты вярнуліся і залатога птаха прынеслі, бяседу ладзіць. З'язджаюцца да яго нават паны і каралі на дзіва глядзець. Але бацька цяпер цябе не пазнае, бо ты змяніўся ад жывой вады. Дык ты, як прыйдзеш дахаты, папрасіся да кухара за

(Працяг на стар. 10)

БЕЛАРУСКІЯ ШКОЛЬНЫЯ ТЭАТРЫ
БАРЫСАЎКА

Сямейны здымак усіх рэалізатараў пастаноўкі вядомай казкі „У Ліхадзеевым палоне". Злева (сядзяць): Міраслава Кіцэль — Ліхадзей, мгр Валянціна Дмітрук, Івона Хіліманюк — Чорны Воран, (стаяць): Ян Каролька — Мядзведзь, Рэна Асіпюк — Вавёрка, Анна Яканюк — Заяц, Галіна Бірылка — Зайчыха, Дарота Франкоўская — Ліса, Галіна Кіцэль — Дзед Мароз.

У сёлетнім цэнтральным аглядзе школьных тэатраў, які праходзіў у Бельску ранняй вясною, выступіў школьны тэатр са школы ў Барысаўцы. Ён заняў першае месца без ніякіх агаворак. Гэта была проста сама дасканаласць. Пастаноўка прайшла на высокім мастацкім узроўні. А была гэта пастаноўка казкі „У Ліхадзеевым палоне".

Таямніца поспеху Барысаўкі заключаецца ў вельмі добрай рэжысуры і ў сістэматычнай працы з маладымі акцёрамі. На сцэне ані хвіліну не спынялася акцыя. Усё нешта дзеялася. Вельмі трапныя былі ўборы, якія самі ўдзельнікі падбіралі і падрыхтавалі. Усе яны былі ў беларускім народным стылі. Гляньце на Мядзведзеў пояс ці на Зайчысіну сукенку.

Кіраўніком і рэжысёрам барысаўскага школьнага тэатра з'яўляецца настаўніца польскай мовы мгр Валянціна Дмітрук.

Валянціна Дмітрук закончыла рускую філалогію ў Варшаўскім універсітэце. Працавала настаўніцай у прадшколлі, бібліятэкаршай, вучыла гісторыі і была настаўніцай у пачатковых класах.

У Барысаўцы працуе пяць год, увесь час выкладае польскую мову. У гэты час закончыла паслядыпломную студыю па польскай мове ў Кельцах. Там жа прайшла курс па тэатральнаму і фільмоваму мастацтву.

Праз увесь час працы ў Барысаўцы арганізавала розныя гурткі мастацкай школьнай самадзейнасці, якія выступалі на школьных урачыстасцях, а найчасцей на ёлцы. Ставіла з вучнямі многа п'есак на польскай мове ў форме лялечных тэатраў па творах М. Каўнацкай.

На просьбе „Зоркі" піша: „Ужо два гады на школьнай ёлцы ставілі мы п'есы на беларускай мове. На гэтыя ўрачыстасці прыходзіць вельмі многа людзей з навакольных вёсак. Першая наша п'еса „Суд" была прызначана толькі для дарослых. Другую, вядомую вам, „У Ліхадзеевым палоне" мы паставілі ў мінулым годзе. У новым школьным годзе думаем зноў прыступіць да конкурсу школь-

(Працяг на стар. 10)

НАШ ДРУГІ ХЛЕБ

Бульбу пякуць,
Бульбу вараць,
Бульбу ядуць,
Бульбу хваляць!
(З беларускай народнай песні пра бульбу)

А вось інфармацыя з газеты „Піянер Беларусі".

Тот не знает наслажденья,
Кто картошки не едал!

Гэтыя словы піянерскай песні, якую ведаюць людзі ўсіх узростаў, проста і шчыра адлюстроўваюць нашу любоў да дзіўнай агародніны — бульбы, якую часта называюць другім хлебам.

Па аб'ёму вытворчасці бульбы СССР даўно займае першае месца ў свеце, вырошчваючы кожны год ад 70 да 90 мільёнаў тон бульбы, што складае 25-30 працэнтаў усяго збору ў свеце.

Беларусь з'яўляецца адным з найбольшых вытворцаў бульбы ва ўсім СССР.

Дзякуючы поспехам селекцыі і аграноміі ў апошнія гады вызначалася тэндэнцыя, каб скарачаць пасяўную плошчу пад бульбу, а павышаць яе ўраджайнасць.

БЕЛАРУСКІЯ МУЗЫЧНЫЯ ІНСТРУМЕНТЫ

Інструмент рабіўся з цэглы. Было 8-10 іграявых дзірачак, а ў цэнтры свісток. Гралі на карыне больш для сябе, але выкарыстоўвалі і ў ансамблях. Цяпер карына вельмі рэдкі інструмент.

(Працяг са стар. 9)

ЗАЛАТЫ ПТАХ

памочніка. А як зварыцца страва, то ўпусці ў яе па кропельцы жывой вады.

Навучыла ваўчыха Івана, што яму рабіць, і пабегла.

Вярнуўся Іван дадому. А там і праўда госці збіраюцца. Кухар аж разрываецца адзін — шмат розных страў трэба наварыць ды напячы для гасцей. Падышоў Іван да кухара:

— Давай я табе памагаць буду.

— Добра, — згадзіўся кухар, — памагай, бо мне аднаму не ўправіцца.

Узяўся Іван памагаць. А потым і кажа кухару:

— Ты, дзядзька, стары, змарыўся, адпачні, а я ўжо сам усё скончу.

Бачыць кухар, што памочнік яго добра стараецца, і лёг адпачыць.

Згатаваў Іван абед, уліў у кожную страву па кроплі жывой вады і пабудзіў кухара. Той панёс абед да сталоў.

Бяседнікі ядуць і стравы хваляць — вельмі ж усё смачна згатавана!

Пасля абеду кліча гаспадар кухара, дае яму гасцінца і дзякуе за смачныя стравы. Кухар кажа:

— Гэта ж тут адзін хлопец у мяне за памочніка быў, дык ён і наварыў такіх смачных страў. Сам я гатаваць гэтак не ўмею.

Гаспадар кажа:

— Дык пакліч яго да мяне, трэба і яму падзякаваць.

Паклікалі Івана. Гаспадар пытаецца:

— Дзе ты навучыўся такія смачныя стравы варыць?

— Бяда ўсяму навучыць, — адказвае Іван.

— Якая ж у цябе, хлопча, бяда?

Іван і расказаў пра тое, як ён залатога птаха дастаў, як братоў у караля выкупіў і як яны яго забілі, а добрая ваўчыха ажывіла...

Стаяць браты моўчкі, белыя як палатно, а бацька пытаецца:

— Дык гэта ж ты, мусіць, мой меншы сын Іван?

— Але, — кажа Іван. — Я птаха дастаў і слова стрымаў, а яны — браты мае разумныя — ліхадзеі!

Выгнаў бацька старэйшых сыноў з дому, а з Іванам і цяпер жыве.

Пішуць школьнікі

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, „ЗОРКА“!

Я хачу перапісвацца з дзяўчатамі з Польшчы. Мне 11 год. Ад сваіх сяброваk я хачу даведацца, якую музыку яны любяць, што любяць рабіць, якім спортам займаюцца, як вучацца?

Я займаюся баскетболам, хіба перайду ў спартыўны клас, калі пазволяць бацькі. Мне падабаюцца і іншыя віды спорту. Яшчэ я катаюся на лыжах, на каньках, гуляю ў настольны тэніс. Люблю фатаграфаваць.

Я добра вучуся. Люблю музыку, асабліва „Мадэрн токінг“. Збіраю паштоўкі, наклейкі, каляндарыкі. Люблю хадзіць у кіно і тэатр. Люблю глядзець па тэлевізары мульцікі.

Магу перапісвацца на беларускай і рускай мовах.

Мой адрас: 220131, БССР, г. Мінск, вул. Мірашнічэнка, д. 43, кв. 59. Языковіч Вольга.

Вясёлы куточак

* * *

Хлопчык хваліцца:

— Тата, я навучыўся пісаць.

— І што ж ты напісаў?

— Не ведаю, бо яшчэ не ўмею чытаць.

* * *

Настаўнік: Чаму ў старых горах рэдкімі бываюць землятрэсенні, а ў маладых — частымі?

Вучань: Бо старыя горы ўжо пэратрасліся.

* * *

Настаўнік: Для чаго мы вывучаем аксіёмы?

Вучань: Каб іх не даказваць.

* * *

Бабуля пытае ўнучку:

— Навошта ты будзіш брацікa?

Унучка адказвае:

— Хачу сказаць, каб ён яшчэ паспаў.

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 6, кв. 55. Юля Малашчанка, 4 клас.

* * *

Данута Ільяшук, Клейнікі 232 17-208 Клейнікі, Беластоцкае ваяв., Польшча. Хоча пазнаёміцца з сябрамі і сяброўкамі з іншых школ і з СССР. 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36 вул. Хмялеўскага, 38, кв. 35. Антон Несцярэнка, 4 клас.

* * *

БССР,220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 80, кв. 57. Таня Ананіч, 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 84, к. 2, кв. 53. Аксана Урбан, 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 55, кв. 22. Таня Лескавец, 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 84, к. 2, кв. 44. Наташа Шаўлюга, 6 клас.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, пер. Гожы, 5, кв. 2, Іна Зіневіч, 4 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, БЛК-18, кв. 58, Вольга Цярэнцьева, 4 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна БЛК-4, кв. 12в, Сяргей Жвалеўскі, 4 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, БЛК-20, кв. 53, Юля Прасолава, 4 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, вул. Горкага, 24, кв. 2. Сяргей Орлюк, 4 кл.

* * *

БССР, 230009, г. Гродна, вул. Каліноўскага, 5, кв. 54, Саша Ралінскі, 4 кл.

* * *

БССР, 230029, г. Гродна 3 пер. Серафімовіча д. 6, Уладзіслаў Гапонік.

БАРЫСАЎКА

(Працяг са стар. 9)

ных тэатраў. Што будзем ставіць — яшчэ не ведаю, але напэўна будзе гэта п'еса з дзіцячай тэматыкі.

Найгорш бывае з „акцёрамі“. У нашай школе ўсяго 32 вучні (кл. 1-9, кл. II — няма зусім, кл. III — 6, кл. IV — няма, кл. V — 5, кл. VI — няма, кл. VII — 7, кл. VIII — 4). Працуем, праўдападобна, апошні год. Школа ў Барысаўцы прызначаецца да ліквідацыі.

У маім тэатры выступаюць усе дзеці, бо я не маю выбару. Калі маем дасягненні, то толькі дзякуючы пастаянным рэпетыцыям, на якіх вучымся гаварыць, хадзіць, жэстыкуляваць, перамагаць сорам і несмеласць перад публічным выступленнем.

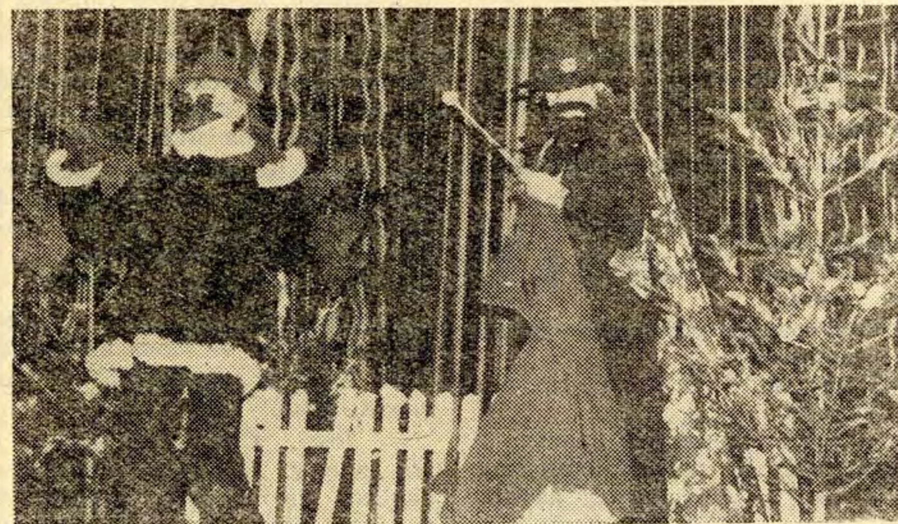
Дзеці наогул ахвотна прымаюць удзел у пастаноўках. Часам слабыя вучні добра адыгрываюць свае ролі“.

Барысаўскія добрыя артысты, якія выступілі ў дасканалай пастаноўцы Валянціны Дмітрук „У Ліхадзеевым палоне“, закончылі восьмы клас пачатковай школы і раз'ехаліся па іншых школах. Цяжка было б нават і сабраць іх цяпер, хочучы паказаць гэтую п'есу. Валянціна Дмітрук новыя свае пастаноўкі будзе рэалізаваць з новымі вучнямі. Такі парадак школы. Жадаем ёй далейшых вялікіх поспехаў. (вв)

Фота В. Кандрацюка

Сцэнка ў лесе. Сярод звяроў неспакойна... Што будзе? Злева: Анна Яканюк, Галіна Бірылка, Ян Каролька.

Чорныя характары, з якімі змагаюцца і якіх перамагаюць дружна ўсе іншыя жыхары лесу. Злева: Ліхадзей (Міраслава Кіцэль) і Чорны Воран (ІвонаХіліманюк).

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

К,	О	Н	О	А	А	М	О
Н	Ч	Н	Д	А	Ц	Н	Е
Е	О	Р	Ч	М	Д	У	В
Р	Я	Д	У	К.	К	Г	А

ключ

З дапамогай ключа расшыфруйце загадку — гэта адна руская прымаўка, звязаная з частым летнім заняткам хлопцаў.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15 951 Białystok, ul Wesołow...

Piątek 11 IX — 8.10 Przysp. obronne, kl. VIII — I lic. 9.00 Wokół nas, kl. I—II. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Nie braliśmy ślubu w cerkwi" — film radz. 11.50 Domator. 12.50 Genetyka współczesna — Biochemia komórki kl. I—IV lic. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla młodych widzów: „Opowieści z naszej polanki". 16.50 Dla dzieci: Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.50 Popołudnie z Pegazem. 18.30 Małe kino — „Plener" — film dok. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Nie braliśmy ślubu w cerkwi" — film radz. 21.30 Żniwa 87. 21.50 Przeboje tel. music-hallu. 22.40 DT. 23.00 „Dekada zniszczenia" (4) „Funkcjonowanie lasu" — serial dok.

Sobota 12 IX — 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodzieży. 10.00 „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem" (15) — serial hiszp. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Wojsk. pr. publ. 12.10 W świecie ciszy. 12.40 Tel. koncert życzeń dla honorowych krwiodawców. 13.10 Na krawędzi słowa. 13.30 Antologia dramatu powszechnego: W. Szekspir — „Król Henryk IV". 15.15 Kram 15.55 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Rafael" (2) — film dok. prod. włosk. 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 W kinie Maxa Lindera. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przeprawa" — dramat wojenny prod. USA. 21.35 Czas — mag. publ. 22.05 Siedem dni na świecie. 22.15 Sportowe rytmy tygodnia. 22.45 DT. 22.55 Kino Nocne: „Ultimatum" — film sensac. pol.

Niedziela 13 IX — 7.20 Pr. dnia. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek. 9.35 „Silas" (2) — film. 10.30 DT. 10.35 „Serce smoka" (3) „Wiejski ślub" — serial ang. 11.25 Siedem anten. 12.10 Teatr Młodego Widza: M. Treliński, B. Pawica — „Dziwna i pouczająca historia, która zdarzyła się naprawdę Tomciowi, Paluszkiem zwanemu" (2). 12.55 Transm. z Centralnych Uroczystości Dożynkowych — Wąbrzeźno. 15.30 Rezerwa. 15.45 „W rytmie disco" — serial braz. (7). 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport — I liga piłki nożnej. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.25 PZU informuje. 19.30 Dziennik. 20.00 „Żony Hollywoodu" (2) — serial USA. 20.50 Pegaz. 21.30 Loża. 21.40 Sportowa Niedziela. 22.15 Klub Międzynarodowy. 22.45 DT

Poniedziałek 14.IX — 13.30 TTR — s. I. Nasze spotkania — Rozpoczynamy naukę w TTR. 14.00 TTR — s. I — Historia: O sztuce rządzenia — demokratyczne Ateny i republikański Rzym. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia, DT. 16.25 Dla młodych widzów: Latający Holender — Klub Zdobywców Oceanów. 16.50 Film dla młodych widzów: „Wszystkie żagle w górę" — serial rum. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Pułapka Morza Czerwonego" odc. 2 „Zasadzka". 18.20 Witryna — magazyn CZSP. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 DT. 20.00 Teatr TV — Henryk Rzewuski: Pamiątki Soplicy". 22.05 Okrągły stół — pr. publ. 22.40 DT.

Wtorek 15 IX — 8.10 Hist. kl. V — W Egipcie faraonów. 9.00 Fiz. kl. VIII — Natura elektryczności. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 „Pod wiatr" (11) — s. austral. 10.55 „Encyklopedia Tatrzańska" — odc. „Tatry, panie!". 11.10 „Z rodziną dookoła świata" (1) — film dok. RFN. 12.00 Przygotowanie do życia w rodzinie, kl. I—IV lic. 12.50 J. pol. kl. III lic. — H. Ibsen „Dzika kaczka". 13.30 TTR — s. III: Nasze spotkania — Po przerwie wakacyjnej. 14.00 TTR — s. III: J. pol. — Hasła i ideały pozytywizmu. 16.20 Pr. dnia, DT. 16.25 Krąg. 16.50 Dla dzieci. Co-jak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gazeta rolnicza. 17.50 Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej „O". 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Spory — pr. publ. 19.30 DT. 20.00 „Pod wiatr" (11): „Wspólny interes" — serial austral. 20.45 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.00 Tel. film dok. — „Czy słyszysz, jak płacze ziemia". 21.30 Tel. Inf. Wyd. 21.50 Andrzej Szalawski. 22.25 Horyzont 20000. 22.40 — DT.

Środa 16 IX — 8.10 Hist. kl. VIII — O wolną i niepodległą. 9.00 Hist. kl. I lic. — W świecie faraonów i piramid. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 „Zasieki" — pol. film fab. 12.05 Chemia, kl. VII — Czy powietrze można zobaczyć. 13.30 TTR — s. I: Mat. — Zbiory. 14.00 TTR s. I — J. pol. — Zabytki literatury średniowiecznej. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia. 16.15 Los. express lotka i super lotka. 16.25 Dla dzieci: TIK-TAK 16.55 Studio Sport. 17.45 Teleexpress. 18.50 Dobranoc 19.00 Magazyn o krajach socjalistycznych. 19.30 DT. 20.00 „Zasieki" — pol. film fab. 21.45 Kanał 5 — pr. rozrywk. 22.40 DT.

Czwartek 17 IX — 8.10 Hist. kl. VI — Program zakonu. 9.00 Geogr. kl. VIII — Formy i utwory polodowcowe na obszarze Polski. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 „Zasłoń jej twarz" (1) — serial ang. 12.00 J. pol. kl. V — Legendy. 12.50 J. pol. kl. I — Pojedynek szybkonogiego Achilla z boskim Hektorem. 13.35 TTR — s. III: Produkcja Roślinna — Wymagania uprawowe ziemniaków. 14.05 TTR — s. III: Produkcja zwierzęca — Typy użytkowe i rasy świń. 15.20 Powtórka przed maturą: J. ang. 1, 3. 16.20 Pr. dnia, DT. 16.25 Dla młodych widzów: KWANT. 17.15 Teleexpress. 17.30 Sejmowe spotkania. 17.55 Magazyn lotniczy. 18.20 Sonda — Rafinada. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 DT. 20.00 „Zasłoń jej twarz" (1) — ang. serial krym 20.50 Teraz — magazyn gospodarczy. 21.20 Tel film dok. „Muzeum Ludwika". 21.40 Studio Sport — MŚ w gimnastyce artystycznej — Sofia '87. 22.10 Wódko, pozwól żyć. 22.40 DT.

КІНО

Bielsk Podl. Żyć i umrzeć w Los Angeles — USA 14—17. Dawno temu w Ameryce — USA 18—20
Czeremcha Dolina szczęścia — pol. 19—20.
Hajnówka Inna wyspa — pol. 16—18. Oskarżony — radz 19—20.
Michałowo Pucha — pol. 15—16. Dobre oświetlenie — czes. 17—18. Koncert — pol. 19—20.
Mielnik Wilczyca — pol. 16—17. Dotknięcie meduzy — ang. 19—20.
Nurzec Szachrajki — NRD 16. Niezwykła historia D. Jekylla i pana Hyde'a — radz. 17—18. Zmory — pol. 19—20.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	**13**	**31**	**Яўгінні, Філіпа**	**Кіпрыяна, Генадзя**	**6.06-18.57**	**19.27-0.20**
панядзелак	14	1	Бернарда, Цыпрыяна	Сымона, Марфы	6.08-18.55	18.00-1.00
аўторак	15	2	Альбіна, Нікадэма	Маманта, Руфіны	6.09-18.52	18.22-1.49
серада	16	3	Эдыты, Камілі	Анфіма, Васілісы	6.11-18.50	18.38-3.19
чацвер	17	4	Францішка, Юсціны	Вавілы, Майсея	6.13-18.48	18.50-4.45
пятніца	18	5	Ірэны, Станіслава	Елізаветы, Раісы	6.14-18.45	19.01-6.07
субота	19	6	Януара, Канстанцыі	Міхаіла, Рамана	6.16-18.47	19.11-7.27

ГАДАВІНЫ

185 год таму назад

19.9.1802 г. нар. венгерскі палітычны дзеяч Лаяш Кошут (пам. 20.3. 1894 г.), кіраўнік паўстання ў Венгрыі за незалежнасць у 1848-9 гадах.

130 год таму назад

17.9.1857 г. нар. савецкі вучоны польскага паходжання, тэарэтык касмічных палётаў Канстанцін Цялкоўскі (пам. 19.9.1935 г.), найважнейшыя працы: „Даследаванні сусветных прастораў рэактыўнымі прыладамі" (1903), „Касмічныя ракетныя паязды" (1929).

80 год таму назад

17.9.1907 г. нар. беларускі паэт Сяргей Дзяргай (пам. 25.12.1980 г.), друкаваўся з 1938 г., першы зборнік вершаў „Вачыма будучыні" (1953), паэмы „Напрадвесні" (1960), „Над спакоем крыніц" (1962), плённы гумарыст, перакладаў творы А. Міцкевіча, Ю. Славацкага, У. Бранеўскага.

75 год таму назад

17.9.1912 г. нар. беларускі паэт і грамадскі дзеяч Максім Танк (сапраўднае прозвішча Яўген Скурко), удзельнік маладзёжнага рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, грамадзянскі дзеяч БССР, друкавацца пачаў у 1932 г, першы зборнік вершаў „На этапах" (Вільня, 1936), аўтар многіх кніг лірыкі, паэм „Нарач" (1937), „Янук Сяліба" (1943), перакладчык польскай паэзіі, некалькі разоў наведваў Беласточчыну.

65 год таму назад

17.9.1922 г. нар. беларускі пісьменнік і літаратуразнавец Уладзімір Каленік, у вайну ў партызанах, друкуецца з 1952 г., аўтар „Аповесці пра Таўлая" (1965), даследчык беларускага літаратурнага руху ў былой Заходняй Беларусі — кніга „Паэзія змагання" (1959) і інш.

РУКА РУКУ МЫЕ

У „Ніве" ад 5 ліпеня беластоцкі дырэктар ПКС-у Кісялеўскі апраўдвае шафёра, пра якога я пісала, што грошы бярэ, а білетаў не выдае. Відома, рука руку мые, каб белая была!

Праўда такая, што калі кантроль надыдзе на пасажыра, у якога няма білета на праезд, то штраф плаціць будзе той жа пасажыр, а не шафёр або дырэктар Кісялеўскі. У нашай ваколіцы ёсць такі беспардонны шафёр, не ведаю я яго імя, але магу падаць іншыя дадзеныя, паводле якіх нават самы непаваротлівы дырэктар зможа ўстанавіць, хто гэты шафёр і як ён называецца. Ездзіць ён аўтобусам з рэгістрацыйным нумарам ВКА 802Е, і тады быў ён раніцай а 6.29 гадз. з Семяноўцы дыехаў у Нараўку, а з Нараўкі ў Беласток. Гэта было ў днях 16, 23 і 30 сакавіка г.г. Ён, шафёр, у тыя дні толькі грошы браў, а білетаў не выдаваў.

Аўрора

---

7 верасня 1987 года пасля працяглай хваробы на 63 годзе жыцця памерла вядомая дзячка БГКТ у Беластоку
Анна Амбражэй Кананчук
Беластоцкі аддзел БГКТ глыбока смуткуе з прычыны заўчаснай смерці сваёй заслужанай актывісткі і выказвае спачуванне родным і блізкім.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

847. Марыя Аўласюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
848. Жыхары вёскі Мядзвежыкі — 2307 зл.
849. Аляксандр Плева (Гайнаўка) — 1200 зл.
850. Яўгеній Матуевіч (Мілейчыцы) — 600 зл.
851. Мікалай Пуц (Мілейчыцы) — 600 зл.
852. Управа гміны ў Нарве — 500000 зл.
853. Салэцкая рада вёскі Вярсток — 3000 зл.
854. Сяргей Лукашук (Бельск-Падляшскі) — 1200 зл.
855. Аляксей Карпюк (Бельск-Падляшскі) — 1200 зл.
856. Гмінны кааператыў „Сялянская самапомач" у Бельску-Падляшскім — 2000 зл.
857. Раённая ўправа ўнутраных спраў у Сямяцічах — 5305 зл.
858. Мікалай Панфілюк (Дубічы-Царкоўныя) — 500 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Чаромха пасябравала з песняю • Пра Янку Брыля • Студэнцкая „Прысутнасць" • Адгалоскі • Педагогіка дзядзькі Малмышкі з Вітава • Гутаркі ў дарозе (новая рубрыка) • На шляху гадоў — паражэнне • Лагер, у якім не п'юць • Парнасік • Беларусікі • Хаўтурныя песні • Мазгі па-беларуску • Як Івона карала Юрку • Соннік • „Зорка" • Што-дзе-калі • Беларуская народная песня „Рэчанька" (з нотамі) • Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch";
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież. [illegible]

Zam. 1350/87 r. Nakład 3.400 egz. W-3

ПРА СВАЯКА, СВАЯЧКУ І ЗВЫЧАЙНУЮ КАЧКУ

— Ну што табе даць? — у турботах
сваячка
свайго сваяка гарадскога пытае, —
зарэзала б качку —
не выпадае:
занадта худая;
і гусак таксама не рэжу цяпер я:
худыя ўсе — косці ды пер'е,
крыху падкармлю, а тады й забярэш.
Сваяк гаварыць аж не можа ад смеху,
ды кажа:
— Канечне, нічога не рэж,
я не за прадуктамі ехаў.
Другі раз наведаў сваячку сваяк,
прывёз падарункі,
ласункі,
каньяк.
дравец накалоў ёй, і дрэўцы садзіў,
і ў лес па грыбы са сваячкай хадзіў,
а толькі прыходзіць пара ад'язджаць —
пытае сваячка:
— Ну што табе даць?
Зарэзала б качку, дык здохла, халера.
а гускі эдзічэлі
і ў свет паляцелі,
ужо выбачай, што не складна ўсё так.
Паехаў сваяк.
А неяк у горад яна завітала,
прывозіла яблыкі — утаргавала —
і не абышла сваяка: як-ніяк
шчыруе,
частуе
сваяк.
Калі павячэралі, кажа сваячка:
— А зараз пара мне цябе пакідаць...
Сваяк усміхнуўся:
— Ну што табе даць?
Даў бы каўбаскі — не выпадае:
занадта худая.
— Яна ж не паправіцца, пойдзе
й такая...
— Пойдзе то пойдзе, — гаворыць
сваяк, —
універсам зачынілі, аднак.

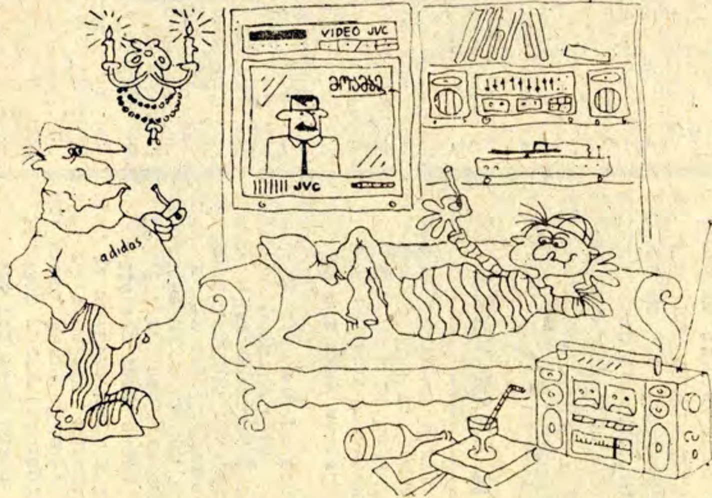
Васіль Жуковіч

Без слоў

НІЎКА

З суседскага агародчыка.

— Тата, пайсці мне, здаць экзамен, ці што?
— Ляжы, сынок, я ўжо здаў.

СУСТРЭЧА

У рэчцы сустрэліся дзве слязіны.
— Я слязіна жанчыны, якую пакінуў муж, — сказала адна.
— А я слязіна жанчыны, якая знайшла мужа, — сказала другая.

ПАСЛУХМЯНЫ

— Міколка, ты сказаў, што купіш толькі адно марожанае.
— Я так і зрабіў, бабусю!
— А дзе ж рэшта з грошай, што я табе дала?
— На рэшту прадаўшчыца дала мне яшчэ марожанага.

УДАКЛАДНІЎ

— Калі хочаце вылечыцца, — гаворыць лекар, — вы павінны кінуць піць.
— Зразумела, доктар, — пагадзіўся хворы. — А што вы маеце на ўвазе: каньяк ці гарэлку?

Без слоў

Ён хварэў толькі таму, што ўсё жыццё прысвяціў свайму здароўю.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Божа мой! — усклікнула жонка. — Мы не запрасілі цётку Мары на пікнік! Недакладна пазвані ёй, уяўляеш, якая была б смяротная крыўда!

Муж пазваніў цётцы Мары і запрасіў яе на пікнік.

— Дзякуй, але я не прыйду. Вы пазванілі надта позна. Я ўжо памалілася, каб быў дождж.

*

Рыбак доўга мяняў нажыўку, ад чарвякоў да кашы, але паплавок увесь час быў нерухомы. Урэшце, страціўшы надзею, ён выцягнуў з кішэні манету ў дзесяць франкаў, шпурнуў яе ў ваду і прамармытаў:

— Трымайце і купіце сабе самі што захочаце!

*

Яна: — У цябе багата бедных родзічаў?
Ён! — Я не ведаю ніводнага.
Яна: — А багатых?
Ён: — Ніводзін не ведае мяне.

ДАПАМОГ

Старая маці дровы коле,
Ад стомы ўжо не чуе рук.
Дарослы ж сын яе Мікола
У цяньку разлёгся, бы
вяпрук.

Паспаўшы ўволю, ён
з сякерай
Прыйшоў да мацеры сваёй.
Яна ж вачам сваім не верыць:
Няўжо сынок паможа ёй?

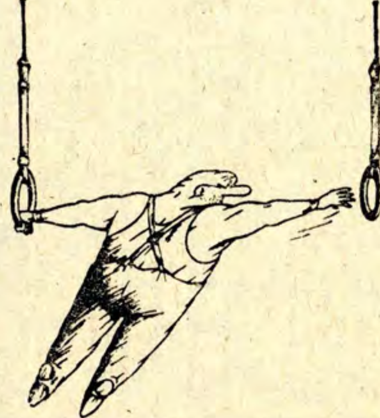
Ды кажа сын: „Цябе, матуля,
Шкада мне стала аж да слёз,
Таму больш вострую, другую
Сякеру я табе прынёс.

А. Капацкевіч

З „Весніка Задрыпоніі"

НОВАЕ ПРАВІЛА...

...уведзена ў магазіне „Прадукты": калі пакупнік пачаў пісаць скаргу на прадаўшчыка, то гэты прадаўшчык неадкладна знімаецца з працы да той пары, пакуль пакупнік не закончыць пісаць скаргу і не пакіне магазін.

Без слоў

„Крытыкуйце мяне", — сказаў шчупак жабам. „Навошта табе крытыка?" — здзівілася чарапаха. „Крытыка не патрэбна, — адказаў шчупак, — крыкуноў хачу ведаць".

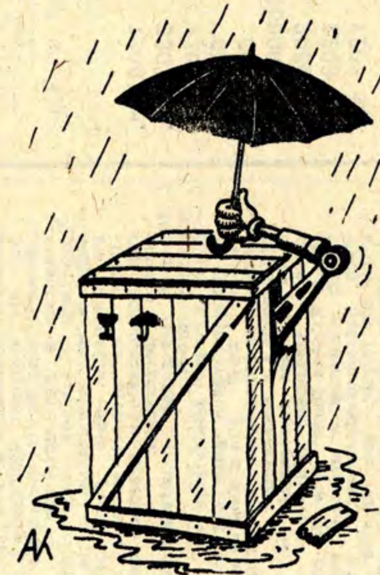
*

Падрахунак. За тое, што майстар абдурвае кліентаў, яго пазбавілі прэміі на пяцьдзесят працэнтаў. Але тое, што майстар выдурвае з кліентаў, пераўзыходзіць прэмію на пяцьсот працэнтаў.

*

Узыходжанне: на карачках, на кукішках, на дыбачках, на катурнах, на хадулях, на чужым гарбе, на плячах блізкіх, па галовах, на макаўцы!

Марцін Коўзкі

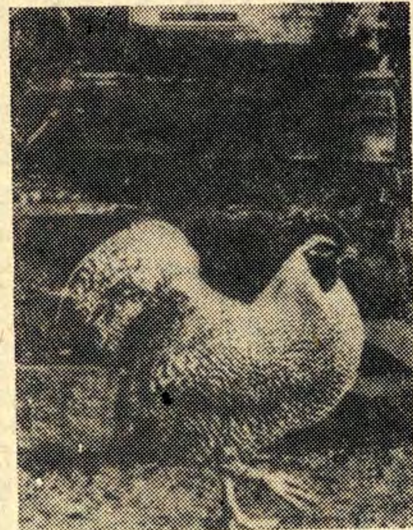

Без слоў

Курёзы

ПЕВЕНЬ — ВЫКІДАЛА

На брамках і платах вялікага горада Беластока яшчэ часта можна ўбачыць перасцерагальны надпіс: „Асцярожна, злосны сабака!" А вось рэстаран з заходненямецкага горада Масбаха вывесіў на сцяне сваёй фірмы такую таблічку: „Увага, злосны певень!" Зроблена гэта не дзеля жарту і не ў рэкламных мэтах. Певень ужо сапраўды падзюбаў некалькіх наведвальнікаў, якія зайшлі на панадворак рэстарана.

З ЖЫЦЦЯ ВЯЛІКІХ

На камзоле нямецкага філосафа І. Канта неяк нечакана прадраўся локаць. Сустрэўшы яго, прыдворны прусак з'едліва заўважыў:

— Вучонасць, здаецца, выглядае адтуль?

— Ніколечкі, — адказаў філосаф. — Гэта глупства туды заглядвае.

Калі дрэнныя звычкі ў цябе ў крыві — зрабі пераліванне крыві.